ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXIII — Број 480
Субота, 11. март 1961. год.

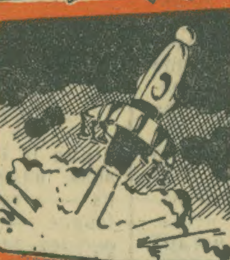

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

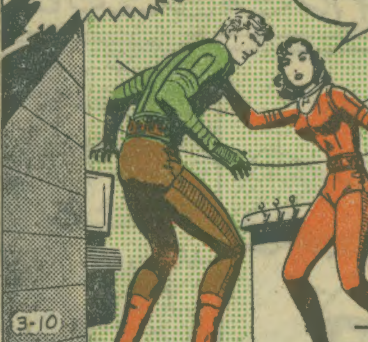

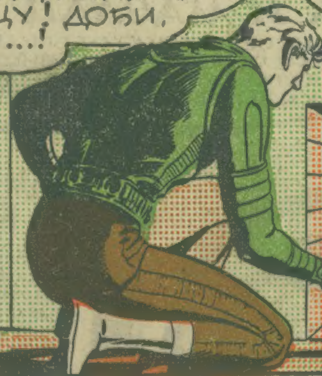

АЛИ, ВИ СТЕ КАЗАЛИ ДА НА БРОДУ ИМА ЈОШ ЈЕДАН ГОСТ СА ЗЕМЉЕ! НИЈЕДНА ОД РАНИЈИХ ЕКСПЕДИЦИЈА НИЈЕ ПРИЈАВИЛА НЕСТАНАК НЕКОГ СВОГ ЧЛАНА!

РЂАВО СТЕ ОБАВЕШТЕНИ, ПРИЈАТЕЉУ...

У ОВОМ БРОЈУ

ЛУНЕТОВА БОМБА. — ПОБУНА РОБОВА — НАЈСТРАШНИЈИ ТИГАР. — У СЛИЦИ И РЕЧИ — РАЗНЕ ВЕСТИ И ЗАНИМЉИВОСТИ

TS/60

СВРШИЋЕ СЕ

ЉУБИТЕЉ СЛИКА

Попај узео учешћа у колективној изложби слика. Публике је било доста. Један познаник му приђе и рече:

— Дивио сам се овде

твојој слици. Она је била једина коју сам уопште могао да гледам.

— Ласкавче!

— Не, заиста. Пред другим сликама стајало је толико света да им се није могло прићи, а пред твојом никог није било.

ЈОШ ЈЕДНА ПОРЦИЈА

У једном ресторану Пера Ждера обраћа се келнеру:

— Пре неколико дана у вашем ресторану јео сам рибу. Била је одлична. Имате

ли данас нешто слично?

— Ако се не варам имамо још једну порцију оне исте рибе која вам се толико свидела.

МРАВЉЕ КУПАТИЛО

Многе птице — нарочито дроздови, чворци, креје, свраке, вране, папагаји — користе мраве за чишћење свог перја. Неки научници сматрају да „мрављој тоалети" прибегава бар половина птица-певачица, а можда и све. Понекад оне стављају мраве под крила, а понекад трљају њима своје перје. Неке птице, пак, купају се у мравињацима.

Једна врана, раскопавши мравињак, купала се у „мрављем купатилу" читавих 25 минута! Она је ловила кљуном узнемирене инсекте и гњечила их о своје перје.

Два папагаја из асамских џунгли толико су били заокупљени својом „мрављом тоалетом" да нису ни приметили ловце који су им пришли на два метра. Шарене птице су у том тренутку хватале кљуновима мраве и њима трљали перје.

Начин на који се птице „купају" у мравима приближно је исти код свих врста. Мраве хватају врхом кљуна — пише канадски орнитолог Т.Ајвор. — Очи код птице су полузатворене, крила раширена у страну и јако избачена напред, тако да се врхови крилних пера опиру о земљу у линији кљуна. Реп је јако оборен и уперен напред, испод трбуха птице. Понекад птица стане ногама на сопствени реп и пада на леђа или бок.

„Мравља купања" птице узимају потпуно инстинктивно. О томе сведочи и однос сасвим младих птица према мравима које никад раније нису виделе ове инсекте. Тек што науче да лете, птићи чворка сусревши се први пут с мравима хватају једног за другим и стављају их себи под крила.

Занимљиво је да ако нема мрава птице лако налазе „замену": друге инсекте или биљке које садрже киселину.

Припитомљени чворци мазали су своје перје комадићима лимуна и покушавали да се окупају у сирћету, па чак и у чаши с пивом. Једна припитомљена сојка радо се купала у соку од поморанџе. Кад би њена господарица љуштила поморанџу, она би прилетала ближе и раширеним крилима „ловила" млазеве киселог сока.

Доктор Чисхом прича о припитомљеној свраки која је своје свакодневно „купатило" припремала од смесе мрава и дувана. Накупивши у врту пун кљун мрава она би одлетела свом господару, спуштала му се на раме и кљун с мравима завлачила у дувански пепео његове луле. Затим је том необичном смесом премазивала своја крила.

Френ Лејн, један од првих природњака који је обратио озбиљну пажњу на чудну „љубав" птица према мравима, набраја у својој књизи следеће „парфимеријске ерзаце" којима се, кад нема мрава, користе птице: бубе, црви из брашна, стенице, лишова кора, разни ситни бобичасти плодови, кора од јабука, дим од огња, па чак и нафталин.

Птице искоришћавају мраве и разне „ерзаце" као антисептична средства у борби с паразитима. Као што су испитивања показала, на кожи птица, испод перја, налазе сигурно склониште многобројни паразити.

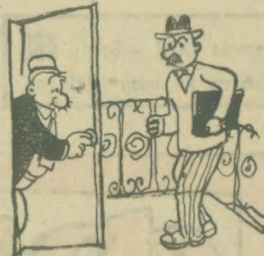
Мравља киселина и друге киселе и опоре материје представљају неку врсту ДДТ-ја помоћу кога птице изгоне паразите из свог перја.

Није искључено да мравља киселина дејствује на птичије тело и као лек, исто онако као што мрављи алкохол (мешавина мравље киселине, воде и алкохола) делује на запаљене зглобове.

РАЗЛОГ

— Е, то је страшно — каже поверилац Пери Ждери — због вас и вашег дуга који ми никако нећете да вра-

тите морао сам да се попнем на шести спрат.

— Гле, а ви бисте хтели да због вас узмем стан у партеру.

ГАЈИНО „БИС!"

Гаја био у позоришту и чуо како на крају чина публика пљеска и виче „бис!"

— Вичу „бис" — објашњавао је ујка Паја — зато што је глумац одлично знао улогу, па га тако моле да понови тај део своје роле.

— А зашто мене у школи учитељ тера да поново напишем оно што нисам умео? Како ту дође бис.

Ситно али занимљиво

ЛАКИ НАЗЕБ...?

Кад је слузокожа носа црвена, влажна и лако отечена — а то су знаци лаке кијавице — повећава се осетљивост за мирисе. Најмање је слузокожа осетљива када је бледа, сува и скупљена. Само кад је назеб тако јак да слузокожа отекне и затвори ноздрву осећај за мирис је отупљен.

Доктор Шнајдер, са универзитета у Оклахоми, који је више месеци вршио испитивања на људима различите старости, овако то објашњава: у мало отеченој слузокожи је јача циркулација крви и слузница је топлија него обично. А у топлијој средини ситне мирисне честице лакше испаравају, шире се на већем простору и тако се повећава могућност да мирис делује на мирисни нерв у корену носа.

ГОРЕ ОД КУГЕ

Хајнрих Штефан, оснивач међународног поштанског савеза, био је веома добродушан и дружељубив човек. Само једно није могао да поднесе и поред најбоље воље: репортере, са или без фотографске камере.

Једном је Штефану дошао један новинар и учтиво га замолио за интервју и фотографију.

— Не, драги мој — одговорио му је он. — Мораћу, на жалост да вас разочарам. Чујте ме добро и запамтите. Свако доба има своју епидемију. Раније је то била куга, па онда велике богиње, туберкулоза и тако даље. Данас човечанство такође страда од једне пошасти: репортерске епидемије и она је, веруј те ми, гора од свих ранијих.

БЛАГО ЊЕМУ!

У једном великом друштву Оноре Балзак, који је тог дана био добро расположен, срео је први пут Жила Шамфлерија, књижевника и једног од главних поборника реализма.

— Веома се радујем због вас! — узвикнуо је Балзак кад их је неки пријатељ представио.

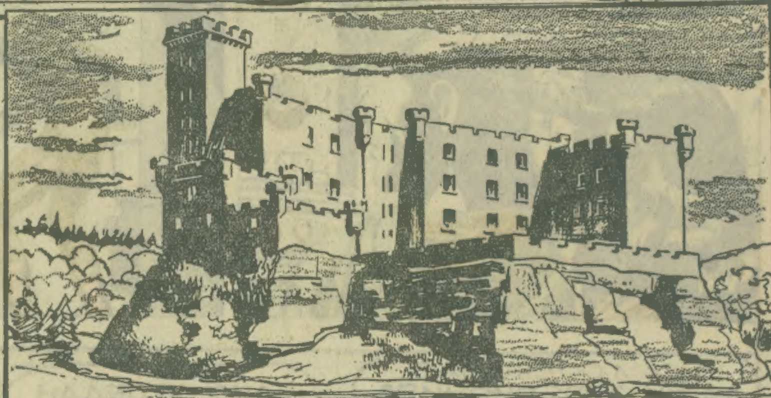
— Зашто? — збуњено је запитао Шамфлери.

— Због тога што веома много личите на мене.

Шамфлери је ликом заиста подсећао на Балзака и ниједан од њих није се баш могао похвалити лепим изгледом.

RIPLEY'S Веровали или не!

ЛАВОВИ

и незапосленост

У једном аустријском циркусу дресер лавова посвађао се с директором. Уговор је био раскинут и тако су лавови са својим дресером остали без посла.

Неколико дана после ове свађе грађани су листом навалили у „госте“ код лавова да присуствују досад невиђеном призору: у кавезу лаво-

ва играла се партија карата. Партнер незапосленог дресера био је лично председник градске општине. Наиме, председник се забринуо због незапослености лавова па је одлучио да помогне дресеру и лавовима обезбеди потребан приход за њихово издржавање.

Неколико вечери узастопце грађани су посматрали „двобој“ за карташким столом који се одвијао у друштву лавова. Добитник је, разуме се, био дресер који је од посматрача, љубитеља узбудљивих призора, сакупио не малу суму.

ЛАЖНА УЗБУНА

У једној драми коју је приказивало париско позориште „Еберто“ једна мачка за време представе поједе миша. После неколико приказивања овог комада Француско друштво за заштиту животиња упутило је управи позоришта оштар протест због овог „зверства“. Ускоро је дру-

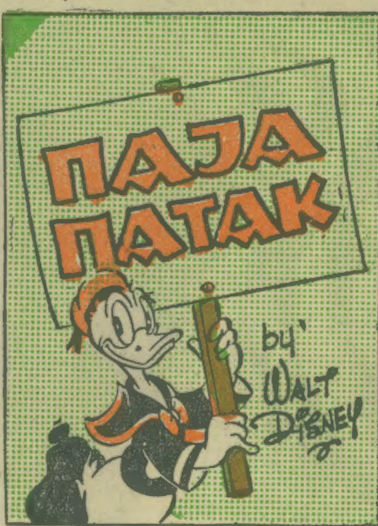
штво добило од позоришта следећи одговор:

„Ваш протест је за нас велика част. Он доказује да је наша представа постављена и изведена убедљиво. Можемо потпуно да вас умиримо: мачка, као и миш кога она сваке вечери поједе, нису живе, већ давно угинуле, а затим препариране животиње“.

НЕОБИЧНИ СУСТАНАРИ

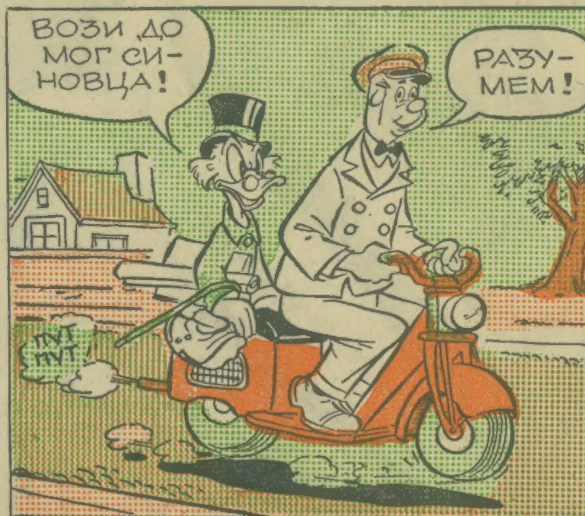
Трооки гуштер туатара — становник пустих острва Нове Гвинеје — не замара се градећи себи рупу-јазбину као што то чине његови сродници у старом свету. Њему је милије угодно гнездо морске птице буревесника. Туатара и она као да имају неписани уговор о заједничком коришћењу стана. По строго утврђеном „реду“ они користе гнездо у две смене. Буревесник се враћа кући увече, у време кад гуштер креће у ноћни лов.

Међутим, догађа се да птици досади сустанар и она истера гуштера из свог дома. Туатара се не буни, већ се покорно пресељава у нови стан — другом буревеснику. У току свог живота она тако промени много сустанара јер њен век траје, како стручњаци сматрају, и по пет стотина година.

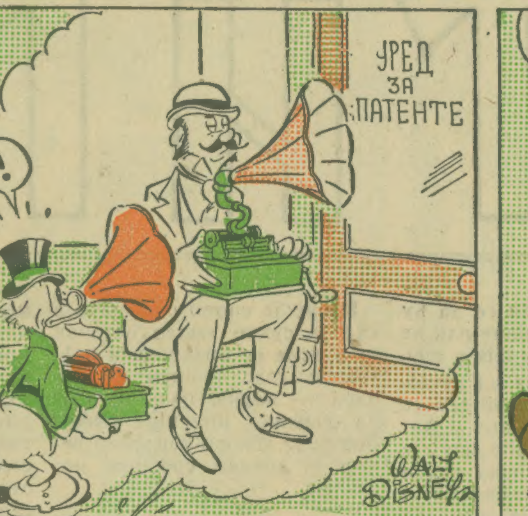

НЕВИДЉИВА ЗБИРКА

Људи се разоноћују на разне начине. Једни скупљају марке, други се страсно ода-

ју риболову, трећи гаје голубове. Немац Густав Илг нашао је себи заиста јединствену разоноду: већ двадесет година он „скупља“ звоњење звона. Довољно је да сазна да негде постоји звоно које има нарочити звук па да Илг крене на пут да би га чуо. У потрази за звуцима звона Илг је пропутовао готово све европске земље употпуњавајући тако своју невидљиву „колекцију“ гласова разних звона.

Рођендан стопедесетогодишњака

У селу Пирасура, које се налази на 2.000 метара висине на једној планини у Азербејџану, живи колхозник Махмуд еј Вазов. Пре кратког времена прославио је свој 150 рођендан, и на питања новинара чему има да захвали за своју дуговечност, одговорио да му је у првом реду помогло то што је сваког дана радио у пољу, што је био благе нарави, што је имао јаке живце и што је „свако јутро, подне и вече узимао оброке хране на чистом ваздуху“. Никад није пио, почео је да пуши у осамдесетој години и то „да би се разонодио“.

МАЈКА

„Рита“, женка шимпанза у дрезденском зоолошком врту, очајнички се трудила да своје пре времена рођено младунче које је одмах угинуло, поврати у живот. Прво му је шапама отварала уста, затим уснама извукла језик колико је могла и свој дах испуштала у његов душник За то време отац „Цеки“ је беспомоћно седео, не покушавајући ниједном да мајку спречи у њеном настојању Целог дана „Рита“ није испуштала мртво младунче и тек кад је пала ноћ чувари су могли да га изнесу из кавеза.

Уметник и новац

Едгар Дега, велики француски сликар, довршавао је једну своју слику. Неко је закуцао на врата атељеа, али се уметник није ни осврнуо. Куцање се поновило, само овог пута јаче и нестрпљивије.

Не одмичући се од штафелаја, Дега заурла:

— Ни за кога немам времена, радим!

Трговац уметничким сликама, који је стајао на вратима, повика радосним гласом:

— Господине Дега, доносим вам 15.000 франака.

На то уметник љутито одговори:

— Дођавола, зар сте због

тога дошли да ме узнемиравате. Оставите једноставно новац пред вратима а мене пустите на миру!

»Стручњак«

Једна велика грађевинска компанија у Енглеској ангажовала је једну домаћицу, по имену Гривас, за свог стручног саветника. Дужност јој је да утврђује колико су практични и корисни станови које ова компанија изграђује.

ЧУВЕНИ ЛОВАЦ КЕНЕТ АНДЕРСОН ПРИЧА О НАЈУЖАСНИЈЕМ ТИГРУ ИНДИЈЕ КОЈИ ЈЕ УНИШТИО БЛИЗУ 50 ЉУДИ. — ЗАШТО ТИГАР ПОСТАЈЕ ЉУДОЖДЕР? — ОН НАПАДА ЧОВЕКА САМО КАД ЈЕ НЕМОЋАН. — КАКО ЈЕ ЗАХВАЉУЈУЋИ ЛУКАВСТВУ АНДЕРСОН ПОБЕДИО ЧУДОВИШТЕ ИЗ ЈАУЛАГИРИЈА.

НАЈУЖАСНИЈИ ТИГАР

Тигар-људождер је реткост. Под нормалним околностима краљ индијске џунгле је племенита животиња. Убија само кад је гладан и никад олако, а његове жртве су дивље животиње и само понекад које грло домаће стоке.

Мајка тигрица учи младунце да убијају жртву ломећи јој кичму у пределу врата. Када напада, тигар се високо дигне на задње шапе и своме непријатељу ставља тешку предњу шапу на раме. Својим телом и снагом грудне мускулатуре обара га на земљу и ломи му кичму. Пантер који иначе коље своју жртву, знатно је слабији од тигра али је ипак довољно крупан и снажан да убије и велику животињу. Мали индијски леопард „тенду" крстари око села и претежно дави козе и мале псе а када је гладан задовољава се и живином или пацовима. За човека готово никад није опасан.

Пантер не напада човека, али сами људи га понекад науче на укус свог меса када остављају лешеве у шуми. Тигар по правилу постаје људождер само ако га неки неспретни ловац рани. Па и тада, он не напада човека из неке мржње или осветољубивости већ просто зато што је услед повреде смањена његова снага и борбена способност. Хром или парализан он нема смелости да се ухвати у коштац са неком снажном и брзом прашумском животињом већ напада човека који је најслабије, најспорије и најнеспретније створење у природи.

Када је најопаснији

Тигар може да постане људождер и ако му се случајно у шапу зарије бодља бодљикавог прасета или се на други начин повреди због чега се умањи његова јачина а дешава се да ту опаку навику пренесе на младунце мати када их храни људским месом.

Тигар или пантер-људождер постају напаст за цео крај где се појаве. Знатно су подлији и опрезнији али зато и опаснији од здраве животиње.

Сасвим случајно једне ноћи три ловокрадице мислећи да нишане дивљу свињу, убили су једног дивног, пругастог тигра мужјака дугог близу два и по метра.

После смираја сунца и целог идућег дана прашума се проламала од жалопојних урлика женке која је звала свог мртвог друга. Данима је она стравично урликала и уливала језу становницима.

Најзад је позван млад и срчан ловац Џек Леонард чувен са своје сигурне руке и поузданог ока. Већ исте вечери заузео је бусију крај шумареве кућице али тигрицу је успео само да рани — метак јој је остао у плећки. Од тог дана она је постала најопаснији непријатељ.

Прве жртве

Обрачун тигрице са људима почео је у селу Кунте удаљеном 18 километара од Јаулагирија. Пред очима мајке и оца уграбила је њиховог шестогодишњег синчића и однела га у џунглу. Чула су се само два вриска и шума је занемела. Следећих недеља жртава је било свуда на око сто квадратних километара око Јаулагирија. За четири месеца тигрица је убила 15 људи међу којима и три младе девојке. Сељаци су напуштали своја села и пасишта су остала пуста. Терор је био потпун. Баш тих дана добио сам позив из Хосура.

Власти су ми ставиле на располагање три млада бивола која сам као мамац распоредио на неколико километара у околини села Анчети. Са својом винчестерком 405 у рукама, кренуо сам у крстарење надајући се да ћу наићи на траг тигрице или да ћемо се чак срести очи у очи.

Три дана сам узалуд лутао. Четвртог јутра вратио сам се уморан у своју кућицу у Анчети и сео да доручкујем. Изненада је дотрчала група људи са сеоским старешином. Јавили су ми да је звер два километра јужно од нашег места убила једног човека баш у тренутку када је изишао да види ко се то шуња око куће и однела и његов леш. Зачас сам прогутао доручак и пошао с њима.

Од места где је несрећник убијен кренули смо по трагу дроњака од његовог одела осталих на трновитом шибљу. Тешко смо се пробијали кроз каменит терен. Али после једног километра наишли смо на трагове крви. Хајкачи ми више нису били потребни и да ми не би сметали дао сам им знак да ме не прате.

Кренуо сам пузећи за трагом крви. Мотрио сам на обе стране покривене честаром из кога тигар обично вреба жртву. Ускоро сам изнад сасушеног речног корита наишао на го камен где се налазила тамна маса — унакажено тело тигричине жртве. Пошто сам се уверио да тигрица није у близини позвао сам људе да ми направе скровиште из кога бих вребао чудовиште. Око три после подне били смо готови. Замолио сам људе да ме напусте и да ме тек ујутру донесу термос са чајем и сендвиче.

Време је споро одмицало а кад је сунце зашло петлови из џунгле су поздравили ноћ. Пискав глас прашумског чувара — пауна, означавао је да опасност још није близу. Месец је ускоро запловио небом и зрелио сребром мој заклон.

Заседа

Изненада сам чуо мукање прашумског говеда, чудан крик пегавог јелена и ехо ноћне птице. Узнемирење је наговештавало буру: оглашавало је долазак чудовишта.

Када су се крици и вриска утишали било ми је јасно да је тигар сасвим близу. Уперио сам поглед према клисурици али ништа нисам приметио.

Одједном је ужас ушао у мене. Шесто чуло које сви имамо много ми је пута помогло за време мојих лутања џунглама Индије и саванама Африке. Осећао сам сасвим поуздано да ме је упркос свих предузетих мера предострожности и моје укочености, тигар открио и да ће ми сваког тренутка скочити за врат. Признајем да сам у том тренутку доживео исконски страх: хладни зној ме је облио.

Знао сам да тигар није ни у клисури, ни испод мене јер бих га већ приметио. Да је у суседном честару не бих имао оно ужасно осећање непосредне опасности које ме је плавило. Било ми је јасно да он може бити само изнад мене. Камена грба иза леђа спречавала ме је да погледам у том правцу. Прекоревао сам себе што сам оставио небрањену позадину. Предосећао сам да ће то бити узрок моје смрти.

Док сам оклевао да се окренем приметио сам танак млаз песка како се осипа са врха Постало ми је јасно да ме звер види и да се налази изнад мене спремна на скок. Потпуно беспомоћан одлучио сам да се придигнем. Пушчана цев ми се приљубила уз лице а поглед сам управио према отвору у стени.

Ужас ме је просто протресао: тигрица се налазила на свега три метра од мене и приближавала се пузећи на стомаку. Погледи су нам се срели. У истом тренутку смо се обоје покренули: тело јој се винуло у ваздух са ужасним криком, а ја сам инстинктивно чучнуо и притиснуо обарач.

Само део уха

Страховита рика тих искежених чељусти још и данас ме прогони у сну. Пошто сам се заштитио каменим испупчењем а она добила у очи огњени прах извинула се у ваздуху и дала у бекство, али ми је необјашњиво како, из руку отргла пушку и заједно с њом треснула у речни шљунак.

Потпуно без одбране, голорук али користећи тренутну збрку, спустио сам се низ стену право где је пала тигрица. Био сам спреман да се изложим новом нападу само да се докопам свог оружја.

Тигрица је била нестала. Узео сам пушку само незнатно оштећену и брзо се вратио у свој заклон. Муњевито сам ставио нов метак у цев. Било ми је невероватно да сам из такве близине промашио. Док сам о томе размишљао приметих на метар испред себе неки беличаст предмет. Узео сам га и видео да је то крвави део откинутог тигричиног уха. Био сам постиђен и очајан. Проклињао сам своју неспретност.

Пошто се до зоре ништа није десило кренуо сам са људима по траговима крви. Али звер је била ишчезла. Остао сам ту још недељу дана а затим, посрамљен, напустио крај. У току пет месеци добио сам извештаје из Мосура, Колерија и Мисоре о четири нове жртве.

Затим је тигрица поново побеснела. У Гундаламу је убила осам људи и жена а једне вечери је на очиглед верника отргла старог свештеника из храма у Сулекунти. Поново су ме преклињали да дођем. Два сата после позива био сам већ на путу за Јаулагири.

Спасоносни трик

Прву ноћ сам са четири човека провео у храму у коме је тигрица извршила злочин. Затим сам два дана открилао по џунгли тигричине стопе стално стрепећи да ми не скочи за врат.

У подне трећег дана дојурила је група људи избезумљених од умора и страха: јавили су о новој катастрофи недалеко од Јаулагирија. Тигрица је задавила шумара на свега 200 корака од његове куће! Одмах смо кренули и под ноћ стигли опет до храма у Сулекунте. Било нас је дванаест. Запалили смо ватре. Рика тигра се поновила.

У том тренутку синула ми је мисао: да подражавам одговор мужјака. Била је ноћ и нисам имао смелости да се поново под неједнаким условима ухватим са њом у коштац. Рикнуо сам и добио одмах одговор.

Тигрица се приближавала нашем пропланку и рикнула тако јако да нам се следила крв у жилама. Пазио сам да се не одазивам када је близу да не би открила превару. Људима сам рекао да гласно говоре и не гасе ватру што су они против воље послушали. Желео сам по сваку цену да је задржим у близини до зоре.

У освит, тигрица је још једанпут заурлала. Значи, успео сам и одмах сам отрчао до места где је она убила своју прву жртву, дечака кога је отргла на очиглед родитеља. Успузао сам се уз стабло једног гранатог дрвета и сместио на једну грану метар и по изнад земље. Када сам се осетио сигуран пустио сам поново свој тигровски крик. Није било одговора. Препао сам се од страха да се тигрица можда шуња око храма где су остали људи. Мада сам им забранио да излазе могло се десити да нека хитна потреба или жеђ натера неког од њих да изађе.

Последњи обрачун

Поново сам зовнуо. Одговор није долазио. Напунио сам груди ваздухом колико год сам могао и рикнуо колико ме грло носило. Овог пута сам добио одговор из околине храма. Моје стрепње су биле оправдане: тигрица је отишла по своју порцију људског меса. Рикнуо сам четврти пут и одговор је стигао са свега 200 метара. Израчунао сам да ће за 30 секунди звер бити под мојим ногама. Бројао сам.

Стигао сам тек до 27 када се појавила. Окретала се тражећи погледом. Недостајало јој је једно ухо. Страшни тигар, страх и трепет људи био је најзад у мојој власти.

Нисам смео да промашим. Тихо сам јекнуо да бих успорио тигричин корак. Секунд касније један метак из моје винчестерке тачно је нашао пут до места између њених очију. За сваку сигурност опалио сам још једанпут.

Под мојим ногама лежала је мртва звер. Човекоубица из Јаулагирија после најстрашнијих злочина добио је заслужену казну. Тамо где нису могли победити снага и храброст успело је лукавство.

И ОН...

На крову спортске хале у аргентинском граду Санта Фе увек је било публике која је кроз отворе за проветравање посматрала борбу на рингу. Да би то спречили организатори мечева су најмили полицајца да стражари испред зграде. Али баш кад се одигравала главна борба са висине је одједном полетело нешто и пало судији на главу: била је то капа оног полицајца који је и сам кроз отвор на крову гледао како боксери мере снагу.

Најстарији документ?

У збирци докумената и рукописа града Ел Корела код Луга пронађена је и једна повеља којом се неком лицу одобрава становање у томе граду. Дозвола за становање издата у 28. години наше ере, најстарији је документ те врсте.

БАЛ ПОД ВОДОМ

И ово спада у занимљивости из „белог“ света које личе на бајке о сиренама из давних времена. Те сирене на слици су балерине које играју под водом и немају потребе да изроне да би се надисале ваздуха. Довољно је да уђу у једну огромну шкољку од фибергласа која представља део декора овог плеса под водом. Кад „сирене“ уђу у шкољку и усправе се оне у горњем делу имају довољно ваздуха. Све је удешено: и да се стално одржава исти ниво воде у шкољки, и да се ваздух обнавља и да балерине неометано изводе своје пируете.

УЗБУДЉИВЕ ТРКЕ

На слици се виде трке камила и нојева. Наиме, сваког фебруара ове узбудљиве трке одржавају се у граду Индиу, у Калифорнији, на дан националног фестивала. Овакав призор је обичан у земљама Блиског Истока и нимало не чуди ни тамошњи свет, ни људе из других земаља, али одушевљава хиљаде Американаца који се у одређени дан окупљају на тркалиштима. Нарочито су занимљиве трке камила. Ове животиње веома мало поклањају пажњу грчевитим напорима јахача који с муком успевају да се одрже на њиховим леђима и да их контролишу, јер су камиле упорне и понашају се према својој ћуди. Нојеви вуку мала колица налик на она која вуку коњи на касачким тркама.

РАЗУМЕ ГОВОР БРАНИ ГОЛ УМИРЕ ПО ЖЕЉИ...

Кафеџија Антоан Бордонадо који у Паризу држи пивницу на Булевару карабакел мајстор је своје врсте: дресира врапце. За те мале птице којима ни песници не поклањају велику пажњу, каже да припадају најинтересантнијим крилатим створењима. То свакако могу да посведоче његови омиљени васпитаници: Брижита од 28 месеци и Филип који има шест година.

Антоан је своја „два компањона“ прво научио да у радњи од купаца примају ситнину и стављају је кљуном у касу. То они чине без грешке. Када купац понуди папирну новчаницу они је у лету приносе газди да је размени и муштерији враћају кусур а у касу стављају метални новац.

За веће мајсторије обучен је само врабац Филип који изванредно разуме команде и чак неке речи свога газде. Тако на одређен знак он потпуно обамре и претвара се да је угинуо. Највећу Филипову вештину представља од брана гола. Терен је шанк, стативе су две чаше а голман се поставља између њих са широко развијеним крилима која му служе као руке. Стрелац Антоан му упућује оштре хице металним новцем који служи уместо фудбалске лопте. Филип изванредно брани све шутеве па чак и онда када се новац котрља уместо да клизи по површини шанка.

Филип је у стању да по поруџбини изводи лепше мелодије него његова недресирана браћа која цвркућу са телефонских жица. Награду за сва ова извођења представљају остриге које он веома воли.

Дресирање врабаца није тако просто — неопходно је да се птиче ухвати још као сасвим малено. Затим му треба говорити дуго и објашњавати са стрпљењем. Љубав и леп поступак и у овом случају су у стању да учине чуда.

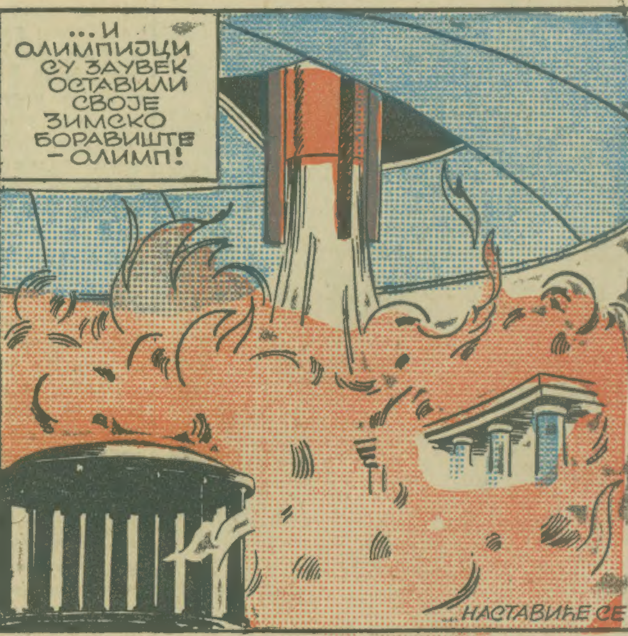

Ништа ново под Сунцем

Нека „модерна" открића изгледала би стара извесним научницима и филозофима старе Грчке јер су они до њих дошли пре више од две хиљаде година.

Хипарх (190? — 125? пре наше ере) хеленски астроном из Никеје, израчунао је да сунчева година траје 365¼ дана мање 4 минута и 48 секунди — учинивши при томе грешку од свега 6 минута. Он је такође дошао до тога да време трајања лунарног месеца износи 29 дана, 12 часова, 44 минута и 3⅓ секунда — погрешивши за мање од једног секунда. У одређивању удаљености Месеца од Земље Хипарх се преварио за мање од пет процената.

Леукип (V век наше ере), хеленски филозоф из Абдере или Милета, веровао је да се све састоји од атома, којих има безброј и који су неразориви, увек у стању кретања, а да се између њих налази празан простор.

Демокрит из Абдере (470 — 360 пре наше ере) учио је да је материја неразорива и да само мења свој облик. Он је такође тврдио да у свемиру постоји безбројно много светова, да се нови стално рађају а стари умиру. Неки од тих светова немају своје сунце и месец, а неки их имају више.

• • •

У једном часу

Како људи не би били нервозни кад је према једној анкети Централног статистичког института у Њујорку утврђено да се за један час у свету:

попије 50 милиона шоља кафе,
поједе 35 милиона килограма хлеба и 25 милиона килограма кромпира,
прочита 60 милиона бројева новина,
роди 5.500 деце.
близу 4.700 људи умре,
венча се око хиљаду парова и
100 бракова разведе.

• • •

Освета мале рибе

Један обућар из Барија, Луиђи Маритали, умро је у 35. години на необичан начин: загушио се живом рибом.

Луиђи је био уловио харпуном три рибе. Враћајући се на обалу, он је своју подводну пушку држао у једној руци, две веће рибе у другој а трећу је ставио међу зубе, али приликом удисања она му је улетела у грло и угушила га.

• • •

Фауст у Бад Кројцнаху

Фаустова кућа у Бад Кројцнаху, малом граду познатом по својој термичкој и радиоактивној води, у романтичној долини Нае, подсећа још и данас на историју доктора Фауста, персонификацију чувеног чаробника који је инспирисао Гетеа да напише своју познату драму.

Горњи део садашње куће потиче из 18. века а приземље са зидовима од камена припада 16. веку. Веровање да је доктор Фауст баш у њој становао остало је још из најстаријих предања.

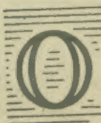
Према опату од Шпонхајма и историчару Тритему (1462—1516) Фауста је 1507. године наименовао за ректора лицеја у Кројцнаху Франц фон Сикинген, тадашњи председник општине Кројцнаха. Али, Фауст је ускоро био приморан да напусти град јер је „починио таква срамна дела због којих је, да би избегао заслужену казну побегао".

Фауст, као породично име често се појављује у околини Кројцнаха, док је веома ретко у Книтлингену (у Виртембергу), тобожњем родном месту Фауста.

ВОДОПАД СЕНЗАЦИЈА

Однекуд се с велике висине нагло сурвавао огроман јаркозелен водени ток. Заглушан тутањ воде која се расипа орио се читавом околином. Земља је под ногама лако подрхтавала. Разнобојни водени млазеви распрскавали се унаоколо и сплитали се у блештаве венце свих дугиних боја".

Такав се указао Нијагарин водопад пред очима познатог француског истраживача Ренеа де Сале и калуђера-мисионара Луіса Хенеквина. Њих двојица били су први Европљани који су видели ово чудо природе. Заглушени од рике водопада, мокри, полуслепи од водених капљица што прскају са свих страна, очарани и престрашени величанственим призором дуго су стајали тог децембарског дана 1678. године у његовом подножју.

Отада па до данас стотине хиљада и милиони људи провели су часове крај водопада. Нијагара је привлачила научнике, љубитеље природе, радозналце.

Као што је познато, реку Нијагару на том месту дели у два рукавца Козје острво образујући два џиновска водопада. По Нијагари води граница између Канаде и Сједињених Америчких Држава. Канадски део водопада широк је 900, а висок 49 метара. Ширина америчког дела износи 320 метара, а вода пада с висине од 60 метара. Сваког секунда низ водопад се сручи око 7.000 метара воде.

Љубитељи узбудљивих доживљаја и сензација не једном су покушали да „победе" водопад. Нијагари је први „бацио рукавицу" син једног хероја Наполеонове војске, Жан Франс Гравелет који је касније постао познат под именом Блондел.

Године 1860. објавио је он своју одлуку да пређе преко Нијагаре на јако затегнутом конопцу, и то без мотке за балансирање. Десетине хиљада гледалаца окупило се да посматрају безумника. Блонделов подвиг није био шала: требало је да пређе 320 метара по конопцу на висини од око 60 метара.

Насмејан и на изглед безбрижан почео је Блондел свој опасни „марш" изнад заглушног водопада. Узбуђење гомиле причињавало му је, судећи по свему, велико задовољство. Прешавши половину пута, Блондел је пред очима укочених посматрача почео да изводи трик за триком. Час би трчао по конопцу а час би се, нагло подскочивши увис, спуштао на уже једном ногом. Седећи на ужету с напред испруженим рукама безбрижно је клатио ногама изнад бучне Нијагаре да би се следећег тренутка извалио на леђа и у тој пози читао последњи број „Њујорк тајмса".

Годину дана касније Блондел је поново „гостовао" на Нијагари. Овог пута он је у свој програм унео прелаз преко водопада с мотком за балансирање и с једним од посматрача на леђима. У својим успоменама Блондел прича да се једном приликом за ову тачку нико од гледалаца није пријавио. Тада је он предложио да „прошета" по конопцу свог менаџера Харија Холгорда. На самој средини Холгорд се смртно уплашио висине и почео да му клизи низ леђа.

— Држите се мирно, без покрета! — довикнуо му је Блондел — или ћу вас бацити у Нијагару! То је био најстрашнији тренутак у Блонделовом животу. Већ је видео себе како губи равнотежу и пада... Од сигурне смрти спасла га је само необична хладнокрвност и снага воље.

Блонделов успех био је заразан и донео је читаву кохорту подражавалаца. Један за другим они су уз аплауз окупљене гомиле и грмљавину воде прелазили водопад преко конопца. Сви они су у овом или оном облику понављали Блонделове трикове. Међу њима је била и Италијанка Спелтерини, прва жена која се одлучила да „Нијагари погледа право у очи".

Међутим, публика се брзо заситила оваквих акробатских тачака. Приход од улазница стао се нагло смањивати и онима који су на Нијагари тражили славу и новац није преостало друго до да пронађу нове сензације. Неки Ценкинс прешао је Нијагару преко конопца, на бициклу; Магдоналд се на средини обесио ногама о конопац и висио главом надоле; Хари Харверлет гурао је испред себе по конопцу колица с једним точком, а неки безумник покушао је да савлада Нијагару држећи се зубима за уже али је на средини пао и једва су га спасли.

Године 1883. тридесет петогодишњи Енглез капетан Веб „изумео" је нов начин савлађивања Нијагаре. Веб је био одличан пливач. Године 1875. он је као први препливао канал Ламанш за 21 час и 46 минута. Енглези су бучно поздравили успех свог земљака. Слава и почасти завртели су главу капетану Вебу. Он одлази 1883. године у Америку и објављује своју одлуку да „савлада" Нијагару у обичном костиму за купање. Свима је јасно да је ова намера равна својеручном потписивању смртне пресуде.

Означеног дана хиљаде гледалаца закрчили су обале реке. Веб је почео да плива на 300 метара узводно од гребена водопада. У почетку је све ишло добро, али повучен снажном струјом, Веб се, час ишчезавајући у дубини, час избијајући на површину, муњевито приближавао пенушавом гребену водопада. Вебово тело полетело је у ваздух и поново — али овог пута заувек — ишчезло у дубинама водопада.

С надом су посматрачи гледали у узбуркану воду... Узалуд. Тек после четири дана река је избацила његово унакажено тело.

Године 1901. Американка Ани Тејлор објавила је своју намеру да се низ водопад спусти седећи у бурету. По њеном тврђењу то је тек био истински „двобој" с Нијагаром. Ради што веће сигурности Ани је у буре, које је већ било оковано обручевима, причврстила ковачки наковањ. Узалуд су стручњаци доказивали да је такав баласт може однети на дно Нијагаре.

Више од сто хиљада посматрача окупило се у октобру 1901. године да присуствују новој атракцији. Бела пена узбуркане воде сакрила је за тренутак буре од очију посматрача. Али, оно се поново појавило и као чигра заиграло у бесном вртлогу. У подножју водопада буре је за дуже време ишчезло под водом и најзад се спустило на дно. С великом муком и помоћу чакљи ватрогасци су успели да га извуку на обалу. Нико није очекивао да ће „хероину" угледати живу. На опште чуђење Ани Тејлор, изубијана, окрвављена, али жива, извукла се полако из бурета. После оздрављења предузимљива Американка закључила је веома уносан уговор и кренула на турнеју по Америци и Европи иступајући пред публику са срцепарајућим причама „о преживљавањима у бурету које пада низ Нијагару".

После Ани Тејлор многи су покушавали да понове трик с буретом, али крај је готово увек био исти: Нијагара је примала буре и човека, а избацивала измрцварено тело и даске. Амерички листови почели су с правом да називају Нијагару „водопадом смрти".

Први српски либрето за оперу

У нашој земљи, у другој половини прошлог века, људи су тек можда чули а неки, малобројни који су путовали, вероватно и слушали коју оперу али без нарочитог разумевања.

Већ тада неки Ј. С., можда Јован Стејић или млади Јован Суботић, можда неко ко ће остати заувек непознат, написао је први либрето за оперу. То „покушеније опере сербске" носило је наслов „Ратовид и Илка". У сваком случају неки човек од пера који се интересовао за позориште и видео вероватно представе Јоакима Вујића у којима је било и одломака с певањем и музиком, осмелио се да обогати и овим делом српску литературу. А можда је у Будиму слушао какву класичну романтичну оперу а по угледу на то створио либрето са романтичним садржајем.

Само, на томе је остало. За либрето се није нашао композитор и пишчеву жељу није имао ко да прихвати и оствари.

Књажевско-сербске банде капелмајстор Јосиф Шлезингер, иначе веома вредан музичар који је у то време био представник музичког живота у Србији, није имао потпунијег музичког образовања да би се упустио у такву авантуру. Други „љубитељ музике" Никола Ђурковић, који је 1848. основао позориште „Код Јелена" у Београду и поред многих других послова по потреби написао и спевао по коју песму такође није имао смелости за то. А доцније наше композиторе овај либрето, ако су за њега и знали, није привукао вероватно због свог не много интересантног садржаја. Тако је и до данас остао неискоришћен.

• • •

После одмора

Једно енглеско туристичко друштво дошло је на идеју да у рекламне сврхе испита своје кориснике: који им је мирис са летовања остао као најпримамљивији. Организована је велика анкета. Посетиоци свих плажа у земљи замољени су да одговоре на ово мало чудновато питање.

Одговори су имали да послуже као позив будућим и ранијим гостима: биће им упућене карте импрегниране овим мирисом да би оживеле сећање на лепо проведени одмор у њиховом месту, и привукле нове туристе.

Само, настало је мало разочарање за организаторе — већина одговора се сводила на веома прозаичне речи: „мирис рибе и прженог кромпира".

• • •

Велики пут — у кући

Према недавно спроведеној анкети је утврђено да једна домаћица у кухињи оде 60 пута дневно од штедњака до чесме, 40 пута од чесме до ормана, 50 пута од стола или фрижидера... итд. У једној модерној кухињи тај пут годишње изнесе готово 150 километара, а у старој око 750 километара.

За породицу од 4 члана домаћица опере сваке године 5.000 чаша и шоља, 11.200 виљушака и кашика, 15.000 чинија и тањира, 8.400 ножева.

Све су то ствари о којима „они" не мисле много.

• • •

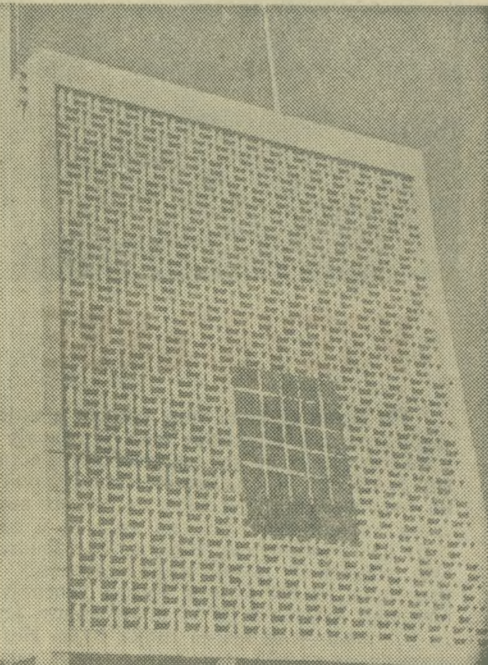
Сматра се

Први роман у свету — „Повест о принцу Генџију" — написан је у Јапану, како мисле неки стручњаци. Велики број критичара сматра га једним од највећих романа, а написала га је једна жена по имену Мурасаки. Реч мурасаки значи љубичица.

• • •

Ручни рад или гласноговорник

Ни једно ни друго већ модерна зграда посланства САД у Израелу, која има око сто просторија.

ЛУНЕТОВА БОМБА

Са образима прислоњеним уз кундак лежали су борци дуж узаног путељка у удубљењима стене која је затварала прилаз брзацима Сутјеске. Био је још мрак и, ма колико да су напрезали очи, нису могли ништа да запазе. Тек када је почело да свиће, код Тјентишта, баш тамо где су према извештају Видана Мишића биле немачке кухиње, засветлуцали су пламичци. Допирао је отуда и онај познати жагор који се разлеже када се буди војска. А онда су се на путу ка пенушавој реци указале три прилике.

Били су то, како се касније показало, немачки официри. Ишли су слободно без обезбеђења, свакако зато што су веровали да су партизани остали на својим старим положајима, на другој обали реке, тамо где су синоћ заноћили. Немци су били сигурни у то јер њихове предстраже, истурене далеко напред, до саме обале, нису запазиле никакве промене. Чак ни то да су две чете Првог батаљона Друге пролетерске бригаде прешле преко таласа набујале реке.

И не слутећи да их већ прате мушицама својих пушака, немачки официри су весело ћаскали успут. Када је требало да учине још само неколико корака па да упадну у клопку, они су наједном, неочекивано скренули удесно и упутили се преко чистине право ка пушкомитраљесцу Луковићу.

Чим су скренули и пошли ка њему, Луковића је обузела узнемиреност јер није знао како да поступи. Најједноставније би било да притисне обарач и одједном их покоси, али то није смео да учини без командантовог знања и одобрења. Напрезао се све више да чује сигнал, али ништа. Одстојање се скраћивало а он никога није могао да упита за савет јер би и најмањим покретом и шумом открио своје присуство. Морао је да мирује и да одлучи сам.

Мучно ишчекивање

Наређење је било јасно и он је знао да га не сме прекршити. Али, ако командант није обавештен о наиласку Немаца, ако он и не зна шта се дешава на централном делу заседе? Чинило му се да је наступио тренутак да пуца ако не жели да га Немци нагазе. А то, мора се признати, нимало није пријатно.

Тек што је наумио да окине, Немци су се, изненада зауставили. У први мах је помислио да су га приметили и да су зато стали. Међутим, тако се не понаша нико ко одједном, на тако кратком одстојању од педесетак метара, угледа отвор цеви уперене у њега. Остали су спокојни, а само је један искорачио напред, подигао руку и, леђима окренут заседи, почео да показује нешто преко реке.

Пушкомитраљесцу је лакнуло. Уверио се да га нису приметили, а да је знао немачки могао је да ухвати сваку њихову реч.

Задржали су се ту двадесетак минута, и онда се вратили истим путем којим су дошли. Пушкомитраљезац је почео да се мешкољи на тврдом лежају чекајући командантов сигнал, али он је и сада изостао. Опет се нашао у неприлици, мада му је било лакше, јер је могао да упита за савет друга поред себе.

— Познато ти је наређење — шапатом је одговорио глас са његове десне стране.

Пушкомитраљезац је пребацивао себи и свом другу који га је одвратио од тога да пуца. Док је размишљао о томе како је пропустио идеалну прилику, каква му се сигурно више неће пружити, неко допуза иза његових леђа и куцну га по нози.

Командир га је упозоравао на опрезност.

— Сада, када је све прошло! — љутио се пушкомитраљезац.

— Ништа није прошло, главно тек треба да дође, — умирио га је командир, и отишао даље пузећи.

Добро смишљена варка

Командант намерно ништа није дотле предузимао и дозволио је немачким официрима да се после извиђања врате — како би их касније, када буду повели јединице, изненадио. Његова очекивања су се испунила иако се преварио само у времену, што га умало није стало главе. Рачунао је, наиме, да на долазак немачких јединица треба чекати нешто дуже, па је сишао са своје осматрачнице и запричао се са помоћником команданта бригаде, другом Лунетом, који је 1944. године погинуо као херој.

Стајали су крај пута иза једног камена који их је заклањао. Ту се затекао и друг Чукић и док су утроје живо расправљали о значају мостобрана који држе на Сутјесци, Луне је једног тренутка скренуо поглед на путељак. Очи као да су му се замутиле, није могао да верује. Немци су на педесетак метара од њих ишли путем у четној колони. Учинило му се да су их они из првих редова већ приметили. Скочио је нагло и дохватио парабелум. Исто је учинио и командант батаљона, иако није знао шта се управо десило. Окинули су готово једновремено. Ти пуцњи су били уједно и сигнал батаљону за почетак борбе.

На Немце се одједном са свих страна оручила ватра. Први, и не знајући да су упали у клопку, легли су окренути лицем ка Лунетовој групи, на коју су истог часа полетеле две-три бомбе. Али Луне је са својим друговима већ био у заклону.

Два Немца су се издвојила из строја и потрчала напред, али су убрзо била заустављена ватром из пиштоља.

Без муниције — очи у очи с Немцима

Били су испразнили и последњи шаржер. Муниције више нису имали, ни ручних граната. Луне је погледом тражио око себе камење.

— Узми и бацај! — рекао је команданту батаљона спазивши на дохват његове руке погодан ваљутак.

Никитовић је дохватио камен, хитнуо га силно и погодио једног Немца у груди. Овај је, у страху, помислио да је то бомба и немајући времена да осмотри где се откотрљала, полетео је назад у заклон као и његов пратилац. Сачекали су минут-два, и пошто се експлозија није чула, опет су истрчали. Партизани су били спремни да се и голим рукама бију. Луне је пронашао још један камен, и у тренутку када је замахнуо да га баци, неко му задржа руку.

— Остави то! — викнуо је курир, мало вижљасто чобанче, пружајући једном руком пуну торбу с бомбама, док је другом дохватио „крагујевку“, која је двојици Немаца пресекла пут.

Настао је прави ковитлац. Развила се жестока борба чији се исход, бар у први мах, није могао предвидети. Ко би данас могао казати колико је трајала та неизвесност? Друг Миленко Никитовић каже да није била дужа од пет до шест минута. А можда и пола сата? Можда само један трен? Тек, Немци су наједном почели да узмичу. Обруч се стезао све више и они нису имали куд. Отворен им је само путић са литице који је водио право у провалију. Зато се нико од њих није извукао.

ПИКАСООВЕ НЕВОЉЕ

Сликар Пикасо познат је не само по својим апстрактним сликама, пејзажима и мртвим природама већ и по портретима којима се он сам нарочито поноси. Међутим, обични гледаоци често не деле његово мишљење.

Када је његов синчић пре много година видео у излогу играчку — једног белог, лакираног коња замолио је оца да му га купи и он је то учинио. Али желећи да изненади сина обојио га је по свом укусу док је дечак био с мајком у шетњи. Када се малишан вратио и видео дело очевог труда, намрштио се и незадовољно узвикнуо:

— Па, тата, пре је био много лепши!

Један од првих Пикасоових модела била је Американка Гертруда Штајн, која је издашно новцем помагала напоре уметника на почетку његове каријере. Када су њени пријатељи видели портрет нико није могао да препозна Гертруду па су отворено негодовали. Пикасо се разљутио и одвратио им:

— Причекајте десет година и видећете како ће Гертруда личити на слику.

За време првог светског рата он је у Риму упознао тада већ славног композитора Стравинског и израдио његов портрет. Када је на граници, при повратку у Париз Стравински показао цариницима тај свој портрет они су почели да га окрећу на све стране и најзад су га запленили. Посумњали су да је у питању стратегијски план.

Нови инцидент искрсну је када је Пикасо насликао чувеног продавца уметничких слика Амброаза Волара. Нико није могао да га препозна осим једног дечака који је с родитељима ушао у галерију.

Једном приликом посетио је Пикасоа амерички филмски глумац Гари Купер и донео му на поклон један револвер и каубојски шешир. Гари Купер је желео да се похвали пред њим и гостима и рекао да је изврстан стрелац и да његове мајсторије у „вестернима“ нису претеране. Пикасо је предложио да се такмиче. Изабрали су мету и почели наизменично да гађају. Гари Купер је промашио свих 12 пута а Пикасо који није вичан оружју успео је бар једанпут да погоди!

Француски професор Гастон Дипуји конструисао је у својој лабораторији у Тулузи најјачи микроскоп на свету. Децембра прошле године он је помоћу њега добио прве фотографије живих ћелија. У својој емисији од 26. јануара ове године Московски радио подсетио је да је руска научница Стојанова још 1958. успела да види живе ћелије помоћу електронског микроскопа. У француски микроскоп уграђен је део рендгеновог апарата без чијих зрака снимци не би били могућни.

☆

КАРУЗО — ДРУГИ ТЕНОР

Једном је у Берлину нека Немица замолила Каруза да у њен албум с потписима славних личности дода и свој:

— Дајте ми, молим вас, да видим чије све аутограме имате — затражио је Карузо.

Она му пружи велик албум с потписима многих личности уз које су стајале напомене: „први међу светским харфистима“, „први међу мандолинистима Италије“, и томе слично. Међутим, ни за једног од тих „великих“ имена Карузо никад није био чуо. Тада је Карузо написао у албум: „Енрико Карузо, други тенор“.

☆

БОЛОВИ ПРОЛАЗЕ...

Француски сликар Огист Реноар толико је патио од реуматизма да му је чак и држање четкице причињавало страховите болове.

— Зашто онда и даље сликаш? — запитао га је једном један пријатељ.

— Због тога што бол прође — орговорио му је Реноар — а лепота остаје.

Кроз 10 година...

Међу филателистима постоји веома велико интересовање за марку коју је издала Белгија са сликом познатог научника доктора Леа Хенрика Бекеланда. Он је отац бакелита — прве „вештачке материје“ или пластичне масе, како је ми обично зовемо.

Почетком овог века електроиндустрија је тражила изолациони материјал отпоран према временским променама. После дужих опита доктор Бекеланд је успео да добије нови, довољно лак и тврд материјал из фенола и формалдехида, који је у његову част назван бакелит.

Од 1908. године, када је бакелит пронађен, научници су успели да открију још многе пластичне материје које се углавном могу сврстати у две групе: дуропласте и термопласте. Особина дуропласта, којима припада и бакелит, јесте да на топлоти смекшају, затим се топе и онда се могу обликовати, да би после очврснули. Термопласти такође на топлоти постају меки и могу се обликовати али је потребна затим хладноћа да би очврсли.

Пластичне масе због своје лакоће, отпорности, тврдоће, лаког обликовања и електричних својстава, нашле су широку примену. Употребљавају се за производњу хиљаде артикала, од затварача за боце до глава за моторе на моторним чамцима. Док је бакелит раније углавном коришћен за прекидаче, израду телефона, радио-апарата и кутија за телевизоре, пластичне масе сада сусрећемо на сваком кораку. С правом се каже да су оне загосподариле нашим животом: оне су доспеле до кревета и веша, тањира, чаша и других потреба у домаћинству. Купатила су препуна ствари од пластичних маса: од када и лавабоа до апарата за бријање и разних боца и четки. Аутомобили, авиони, возови не могу више да се замисле без пластичних маса.

Кожу, дрво и метле све више потискују пластичне масе.

Због све веће примене пластичних маса, оне се све више и производе. Рачуна се да светска производња, без источноевропских земаља, данас износи четири милиона тона годишње. Од тога на термопласте отпада око 60 процената а на дуропласте остатак. У следећим годинама производња пластичних маса ће још више расти јер ће оне све више замењивати и истискивати метале. Према предвиђањима стручњака кроз десет година ће се њихова производња попети на десет милиона тона.

Лавови у рату

У старом веку Персијанци су у ратовима употребљавали не само слонове, већ и лавове. Ове четвороноге „ратнике“ допремали су на бојна поља у кавезима. Животиње су биле тако издресиране да су жустро насртале на непријатељске војнике и растрзале их, а затим би се враћале у своје кавезе. Међутим, често се догађало да се лавови после битке више нису хтели одрећи стечене слободе и њихови кавези остајали су празни. У бици код Иса против Александра Македонског персијски цар Дарије изгубио је тако пет ратних лавова.

СТАЛНО ГА ПРАТЕ НЕВОЉЕ

Од почетка његове интернационалне каријере, Француза Жист Фонтена, најбољег голмана на светском фудбалском првенству 1958. у Шведској, прате стално неке невоље. Године 1955. имао је прелом кључњаче, 1956. прскање мишића у бутини, 1957. је издржао операцију менискоса, после светског првенства појавила се деформација костију у колену и хронично запаљење зглоба, у 1959. постала је актуелна операција носа, а у 1960. годину је ушао са жутицом. Приликом првенствене утакмице 20. марта 1960. године сломио је ногу и тек октобра те године могао је опет да мисли на фудбал. Али срећа је била кратког века и 1. јануара ове године поновио се прелом кости на истом месту. Ова друга операција срећно је протекла и лекари верују да ће Жист Фонтен и поред свих незгода ипак моћи да се врати фудбалу.

Сузе као лек

Припадници народа Инка у старом Перуу лечили су кожне болести и ране мешавинама масти, разних трава и девојачких суза. Да би дошли до те лековите течности затварали су с времена на време девојке у тамне одаје. Девојке би се, плашећи се мрака, брзо расплакале а тада би свештеници скупљали њихове сузе.

Чудновати сатови

Сат са највећим бројчаником чији пречник износи 50 метара налази се у Џерсеј ситију у САД. Казаљке за минуте тешке су 100 килограма и прелазе сваког дана пут дужи од једног километра.

Данци тврде да је њихов сат који се налази на општинској згради у Копенхагену најтачнији на свету. Он се састоји од 20.000 делова направљених руком. Сат је толико тачан — тврде они — да на сваких хиљаду година пође напред или закасни само један минут! Поред часова сат показује датуме, дане у недељи, месеце и положај планета. Човек који је дошао на замисао да начини овакав сат провео је цео живот у припремама, а његов план је остварен тек после његове смрти.

Будилник није изум новог времена: већ у 13. столећу постојао је сат без бројчаника и казаљки, а откуцавао је тачно време.

ДА НЕ БИ УРЕКЛА

Кад би у XVI столећу у Немачкој извели на суд девојку оптужену због чаробништва, стављали су јој, пре него што се судија појави, корпу на главу да га својим погледом не би омађијала и урекла. Та мера предострожности имала је још једну сврху: да лепота оптужене не утиче на судију и његову одлуку. У Француској и Шпанији су у оваквим случајевима уместо корпе употребљавали капуљачу коју су оптуженој навлачили преко лица.

И на Камчатки

Недавно су на Камчатки отпочели радови на изградњи прве електричне централе у Совјетском Савезу коју ће покретати подземна пара. Камчатка је позната по огромним количинама водене паре вулканског порекла која се може искористити за производњу електричне струје. Досада је већ ископано 12 бушотина од 120 до 130 метара дубине и неке дају чак до 150 тона паре на сат.

Електрична централа ће бити снабдевена са две турбине ниског притиска од око 3 хиљаде киловата и производиће електричну енергију чија ће цена бити двадесет пута нижа од ове коју производе термо-електране.

Највећи гасовод на свету

У Совјетском Савезу су завршени пројекти на изградњи највећег гасовода — дугог 2.000 километара који ће се протезати од узбечког села Газли, у познатој пустињи Кара Кум, до Чељабинска и Свердловска.

Млечни аутомат

У Немачкој ће ове године поред пумпних станица бити постављено 1200 аутомата за млеко. Док чекају да им се кола напуне горивом, туристи ће моћи да се окрепе млеком, уместо да у кафани пију алкохол.

Благовремене припреме

Једно проницљиво предузеће из Мексика већ сада спрема 20 младих девојака за стјуардесе на васионским бродовима. Руководиоци овог предузећа тврде да их лет на Месец и друге планете неће затећи неспремне јер ће кад затреба располагати квалификованим кадром.

Машина за вештачку климу

У Талину је конструисана машина која је у стању да веома брзо покаже како атмосферске прилике утичу на боју, лакове, метале, бетон, кожу и текстил. Ако затреба из машине ступа у дејство „сунце“, „киша“ или „ветар“. Инсталације ове машине раде аутоматски и за 400 сати постигну исти ефекат за који је у природи потребна једна пуна година.

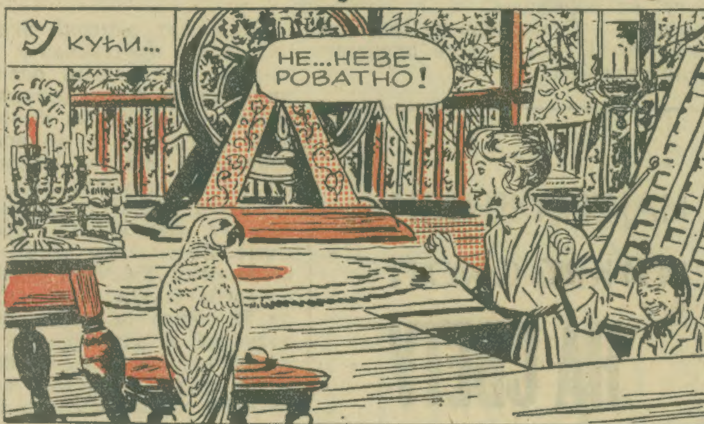
Џепни заштитни апарат

Јапански научници су конструисали нови апарат за заштиту од радиоактивног зрачења, толико мали да се лако смести у џеп од капута а стаје само 120 марака. Намењен је првенствено лицима која раде у атомским електранама.

За оправку путева

Друмови у Калифорнији се сада поправљају пластичном материјом тако чврстом да остаје непромењена и онда када бетон попушта. Ова материја има изванредна атхезивна својства према старом бетону и ствара отпорну везу на оштећеним деловима друма. Овај последњи производ хемије своју чврстину је добио од дугих изукрштаних молекула.

WALT DISNEY'S ШВАЈЦАРСКИ РОБИНЗОНИ

Људске слабости — основни узрок авионских несрећа

На основу дужих испитивања санитетска служба италијанског ваздухопловства је дошла до закључка да су за 45% авионских несрећа узрок биле људске слабости. Утврђено је да су тренутне нелагодности нервног система, крвотока, вида и слуха код авионске посаде били основни узроци несрећа. Тек после долазе професионалне болести, онда промена ваздушног притиска, ниске температуре, потреси у авиону итд.

Нови рекорд X-15

Амерички ракетни авион X-15 поставио је нов незванични светски рекорд у брзини лета од 3.640 километара на час. Досад је највећа призната брзина износила 3.514 километара на час, коју је постигао амерички пилот Џо Уолкер августа прошле године на авиону истог типа.

Михаел и Петра на челу

На 1000 девојчица у Западној Немачкој, за последње три године, по 39 њих носе име Петра. У 58 случајева код дечака, забележена су имена Томас и Михаел. Сматра се да су сада ова имена најомиљенија у Западној Немачкој.

Потребе науке...

Научници који се баве проучавањем рака могу да добију оболеле ћелије за своје експерименте из „банке за туморе“ на Каролина институту у Штокхолму. Банка испоручује „итересентима“ 200 различитих врста природних или вештачких тумора са мишева.

Шест повређених

За време дечјег карневала на стадиону у Лисабону експлодирало је 1500 балона, од чега је шесторо деце повређено.

Захваљујући...

Помоћу џепног ножића чије је сечиво дуго свега 15 сантиметара двадесет шестогодишњи њујоршки лекар Бери Паризер извршио је јединствену операцију на срцу.

За време вежби, некада познатом америчком олимпијском такмичару Николасу Мурeју изненада је позлило у сали спортског клуба. Лекар је код овог 69-огодишњака могао да констатује срчану кап. Али он је ипак решио да опроба и последње — ножићем је разрезао грудни кош и рукама почео да масира срце. Оно је полако почело да куца, а касније су стигла санитетска кола са потребним апаратима.

Захваљујући овако брзој интервенцији живот Мурeја је био спасен.

Причања глинених плочица

То није шљунак, већ плоча од иловаче на којој је сумерски писар за бележио један дневни догађај пре 4.000 година. Сићушни клинасти знаци су писмо које је употребљено у долини Еуфрата када у нашим крајевима није било помена о писаној историји.

И ка шаман рустин
ана паша-аш авили…

Ове речи говоре да је једног дана један кнез послао неколико људи да владару Сумераца испоруче поздрав, а да су од дворског управитеља добили на дар литар финог уља.

Ко жели да реконструише историју једног далеког и давно изумрлог народа мора да пође од овако безначајних догађаја. И мора да има много стрпљења.

Године 1933. започело је ископавање у пределу Тел-Харири, где се некад налазила престоница Сумераца о којој се често говори у старим вавилонским и асирским текстовима. Град је био веома моћан све до два прва столећа другог миленијума пре наше ере.

За последњих 27 година, у рушевинама владаочеве палате француски археолози су открили 22.000 глинених таблица. Оне углавном причају о последњем времену државне моћи, пре но што ће престоницу да освоје Вавилонци. Али какав је то био напор за француске археологе да препишу 22.000 таблице клинастог писма и да их делимично преведу! До данас је штампано 7 књига овога текста са преводом и коментаром, но то није све. Проучено је свега 1400 таблица, од којих око 1000 писама и 400 аката државне администрације. Из њих се сазнају подаци о свакодневном животу грађана, не нарочито значајним али за науку од непроцењиве важности.

Државна архива

Изгледа да нико у историји није имао тако „бирократску" администрацију као Месопотамци. Они су бележили сваку ситницу и све су делили на групе и подгрупе. Таблице су биле класификоване према садржини и стављане у корпе од прућа. Корпе су, дакле, играле улогу првих класера у свету. Ако су се оне током времена претвориле у прашину, гомиле сређених записа у глини остале су на својим местима пуних 4.000 година, тамо где су их оставили њихови писари, службеници краља Зимри-Лима.

На жалост, ту су такође прошле војске великих владара из времена писане историје. Тачније речено, ту су се дешавале велике пљачке и пустошења. Године 1690, оснивач првог вавилонског царства, Хамураби, поразио је војску Зимри-Лима, ушао је у његову престоницу и покорио му државу. Том приликом краљева палата није много оштећена, и архива је само делимично разнета.

У откопаној архивској одаји коју су археолози означили бројем 110, налазе се плочице на којима је из дана у дан бележено шта је издато из дворског магацина. На пример, деветог дана у месецу „хибиртуму", издато је 50 литара уља „личностима које седе". Израз под наводницама свакако означава великодостојнике, оне који смеју да седе у краљевом присуству.

Сутрадан, 10. хибиртума, извесни Еа и извесни Ергал добили су по пола литра уља. И тако из дана у дан. Али какво је то уље, издавано из дворског магацина? Кад изговоримо реч уље, увек мислимо на јело, али у овом случају била је реч о скупим уљима за мазање тела од којих су многа била мирисна. Јер у записима са плочица често се прави разлика између маслиновог, миртиног, кедровог или „мрављег" уља које се употребљава за трљање. Изгледа да је у давно доба двор био и дрогерија и парфимерија изван кога се извесни производи нису могли набавити.

Чиме се хранио владар

У другој групи докумената, који су писани нешто касније, налазе се такође занимљиви подаци. Плочице нам говоре о продаји стоке, набрајају се извесни драгоцени метали, откривају се имена људи који су били на дворском платном списку и веома подробно набрајају владареви јеловници. Занимљиво је да је дворски магационер предавао храну дворској кухињи на исти начин као што је писмено потврђивана купопродаја ствари између појединаца у граду или између разних градова. Овде није реч о месу или вину, већ једино о храни која се састојала одцереалија. Осамнаест таблица носе наслов „краљев оброк".

Храна је издавана у врло различитим количинама: једног дана, на пример, 976 литара а другог свега 79 литара хране. Из ових записа се сазнаје да су службеници добијали дневно један литар, али за владаочеву трпезу је рачунато 2 литра по особи, и то за сваки од два главна оброка на дан. За владаревим столом је обично седело од десет до стотину гостију.

Шта су они јели?

Половину оброка по тежини сачињавао је црни хлеб чије је брашно тада врло грубо млевено. Јела од теста била су најчешћа: хлеб, каша, тесто, погача, колачи. Поред меса, али се још не зна који је проценат оно заузимало, највише се хранило производима добивеним од зрнасте хране. О поврћу засад нема ни говора.

Судска акта

Пронађене су таблице које говоре о судским стварима. Да поменемо само једну. Ту се наводи случај неког човека који је продао туђе жито. Наиме, жито је припадало храму и било је намењено за неку светковину. Исти човек је присвојио брашно које му је поверено за деобу службеницима. Изненађује са колико тачности је испитиван цео судски случај. Наиме, утврђено је да је оптужени присвојио 56,23 одсто целокупне количине која му је била поверена. Исти кривац је одговарао и зато што је одабрана говеда намењена за жртвовање храму, заменио слабом стоком коју је купио упола цене и на тај начин оштетио имовину како храма тако и двора. Да је истрага савесно вођена, види се по томе што су назначени датуми сваког појединог кривичног дела и што је све наведено до најмањих ситница.

Када се сумира цео рад старих писара из Месопотамије, види се да су они као и сви остали службеници савесно обављали свој посао. Судство је радило по принципима добрих обичаја и опште признате правичности. Али администрација је ипак била на највишем ступњу. Кад је десет литара уља за јело напуштало дворски магацин, човек који је имао да га однесе до кухиње „задуживан" је робом на једној таблици, и „раздуживан" на другој.

Из једне глинене плочице сазнајемо да је на двору било запослено око 400 жена. Две надзорнице женске послуге звале су се Иадида и Изами. Било је собарица, чистачица па чак и писара жена. На челу је стајала врховна надзорница, краљица Шибту. У другим глиненим плочицама писари нам не говоре о дворским куварима, хлебарима, колачарима, точиоцима пића и другима, али није искључено да ће се касније и о њима нешто сазнати.

Свако може да буде тркач

Четири точка, један мотор без каросерије — пола играчка а пола аутомобил: то је мало ново возило које је освојило свет. Возе га људи већ у многим земљама, како у Америци, тако и у Аустралији, колико у Француској, толико и у Енглеској.

У Америци оно постоји од пре четири године а сада већ зуји преко 3.500 минијатурних малих тркачких кола по специјалним бетонским путевима. Аустралија и Јужна Америка има их такође доста. Прошлог лета је ова „зараза" ухватила и Француску, Енглеску, Италију, Холандију и Белгију. Ни Немачку није заобишла. Тамо постоји и клуб љубитеља ових малих тркачких кола где је регистровано преко 550 возила.

Многе фирме већ праве оваква кола са малим моторима од 50 до 200 кубика, која не коштају више него један добар мопед. Овакво возило развија брзину до 100 километара на час али је предвиђено у календару овог ауто-клуба око 20 трка за ову годину — од Бремена до Штутгарта. А биће их сигурно и више. Можда ће 1961. година постати „година овог малог возила".

Заборављени...

„Брак" камена и гвожђа

Једног дана, за време Луја Филипа, неком Жозефу Ламбоу који је живео у Касесу недалеко од Вара, пало је на ум да за своје језерце конструише бродић од цемента.

Пошто је био инжењер знао је да је цемент отпоран само на притисак, а да би постао отпоран и према силама растезања потребно га је појачати неким другим материјалом. „Зашто то не би било гвожђе" — помислио је Ламбо — „оно је јако као метал и отпорно на развлачење".

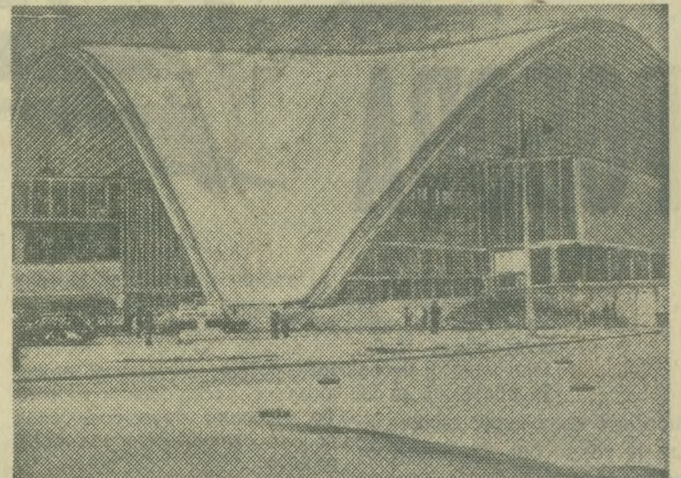
Зато је Ламбо прво конструисао гвоздени костур који је потом залио цементом. Експеримент је успео и он се пожурио да патентира свој изум.

Али требало је да се сачека 1880. година да би Француз Хенебик, први, у пракси, применио армирани бетон у грађевинарству. Пошто је једна штампарија изгорела а њени гвоздени делови се истопили и искривили у пожару, њен власник је рекао Хенебику:

— Сградићете ми нову штампарију али да буде од несагорљивог материјала.

У то време гвожђе је веома много коришћено. Хенебик је помислио да би се оно могло учинити отпорним према најјачој јари ако се нечим обложи. Зашто то не би био бетон?

Резултат је превазишао сва очекивања и Хенебик је од тог дана почео по целој Француској да гради мостове и вијадукте од армираног бетона.

ЗАХВАЉУЈУЋИ ФРАНЦУЗУ ХЕНЕБИКУ, КОЈИ ЈЕ 1880. ГОДИНЕ ПРОНАШАО НАЧИН КОНСТРУИСАЊА АРМИРАНИМ БЕТОНОМ, ОМОГУЋЕНО ЈЕ ПОДИЗАЊЕ ОВАКВИХ ГРАЂЕВИНА

Творац најбоље телевизије

Историја савремене телевизије почиње 1925. године, када је М. Шамон позвао свог инжењера Ренеа Бартелемија и рекао му:

— Долазим из Лондона где сам видео необичну ствар — Бердову телевизију. Уверен сам да је пред њом будућност и велика је штета што се нико у Француској не бави тиме. Зашто ми не бисмо покушали? Опремите истраживачку лабораторију, седите и баците се на посао.

Телевизија шкотског инжењера Берда представљала је у то време само лабораторијски покушај. Бледе силуете појављивале су се усред хиљада тачкица на екрану са свега тридесет линија.

После три године рада Рене Бартелеми је 14. априла 1931. године приказао своје резултате. Слика послата из Монружа примљена је неколико километара даље — у Малакофу! На екрану од 40 сантиметара могло се јасно видети лице жене која се пудерише и маше лепезом. Бартелеми је целе следеће године сваког четвртка, слао једночасовне емисије са глумцима-добровољцима. Једини телевизијски гледаоци у то време били су радио-аматери који су сами направили пријемник помоћу старог радио-апарата, плоче Нипкова са 30 рупица и неонске лампе.

Слика, тада већ велика као дописница, имала је 90 линија, да би ускоро стекла 180. Француски министар Мандел одушевио се телевизијом па је ставио на располагање Бартелемију просторије, коаксијални кабл, снажан отпремник и врх Ајфелове куле. Тако је Француска још децембра 1935. године добила телевизију са 180 линија док ју је Енглеска имала само са 30.

Даља побољшања и око 150 изума које је патентирао Бартелеми омогућили су да створи телевизију од 455 линија док је она у САД имала 441, а у Енглеској 405. Иако оболео, проналазач је и у постељи наставио са својим радовима. Када су Американци после ослобођења дошли у његов центар у Монружу били су задивљени: он је већ имао анализатор са 1015 линија и 24 милиона тачака у секунди.

Француска телевизија данас има 819 линија, у САД 525, у Европи 625, 404 у Енглеској. Бартелеми је засут почастима и одликовањима, али иако прикован за постељу радио је до смрти. Четири сата пре него што ће издахнути он је још диктирао...

РЕНЕ БАРТЕЛЕМИ, ГЛАВНИ ТВОРАЦ ФРАНЦУСКЕ ТЕЛЕВИЗИЈЕ, СНИМЉЕН 1935. ГОДИНЕ ПОРЕД ЈЕДНОГ ТЕЛЕВИЗОРА

ПОБУНА РОБОВА

Дуг и низак „скунер“ клизио је кроз мрачну ноћ дуж обала Кубе. Око поноћи месец је покушао да се пробије кроз густе облаке али је убрзо био заклоњен кишом. У луксузним кабинама спавала су два богата шпанска плантажера а у дну брода оковани ланцима лежали су црни робови. Да би иронија била већа брод је носио име „Амистад“ што на шпанском значи пријатељство.

Већ четири дана „Амистад“ се налазио на мору, али цео тај пут као да је био уклет. У ноћи између 1. и 2. јула 1839. спремала се побуна. Преко бурног мора и огромних таласа „Амистад“ је те ноћи упловио у историју.

Робови су били узнемирени и очајни. Тек недавно су похватани на обали Сиера Леоне, одведени у Хавану и ту продати као стока. Али чак ни сва суровост коју су преживели није их припремила за оно што их је тек чекало на „Амистаду“.

Док су једног дана били за тренутак пуштени на палубу један од робова је без дозволе захватио мало воде. За овај грозни „злочин“ он је био бичеван све док му низ леђа није почела да цури крв а затим му је у ране утрљан барут и сирће.

Овај зверски поступак огорчио је робове. Мучило их је стално питање: „где ли нас воде кад тако поступају?“

Мимиком и знацима успели су да то упитају и бродског кувара, неког мулата по имену Калестино. Овај је, у жељи да направи шалу са њима, одговорио мимиком и рукама као да их коље а затим трпа у лонац где се кувала чорба. Африканци су разумели да се то спремају да их поједу

Међу њима је био и човек који се није мирио са судбином и који је имао све особине урођеног вође. Био је то у сваком погледу човек упадљив: готово два метра висок, одлично развијен, висока чела и интелигентног и правилног лица. Звао се Синке.

Користећи сву своју речитост успео је да убеди своје другове у једини могући излаз — да заузму брод и некако се врате у Африку.

Прво су заједничким напорима успели да прекину ланац који их је везивао једне за друге, да растворе алке на гвозденим огрлицама какву је свако носио око врата.

Пробивши преграду између своје одаје и магацина у коме се налазила роба они су ту нашли сандуке са „мачетама“, дугим пљоснатим ножевима за раскрчавање џунгле. То страшно оружје постало је још страшније у њиховим рукама.

Мачјим кораком побуњеници су се искрали на палубу и кренули ка кабинама капетана и својих „власника“.

Убрзо се развила борба на живот и смрт у којој су се робови показали мање крволочни од својих белих господара. Ликвидирали су све оне који нису хтели да им се предаду а поштедели су живот Хозе Руизу и Педру Монтезу, Шпанцима, иако су их ови немилосрдно мучили.

То је био крај једне од најчуднијих побуна која се десила на мору. Али она је представљала само увод за једну још тежу одисеју и догађаје који су потресли читав један континент.

Пошто су извојевали победу Африканци су се нашли у тешком положају: вештина навигације била им је потпуно непозната. Синке је умео једино да се оријентише по сунцу и одреди правац према Африци. Али шта да ради кад није било сунца или ноћу. Морао је тада да затражи помоћ белаца који су постали његови заробљеници.

Монтез који је некад био капетан пристао је да врати робове у Африку, али наравно само привидно, јер је искористио њихово непознавање навигације: дању је држао брод управљен ка истоку, а ноћу мењао курс ка северозападу.

Седам недеља „Амистад“ је пловио цик-цак. На броду је било мало хране и још мање воде. Седам Африканаца се разболело и умрло. Истрајнији су непрестано буљили ка истоку не би ли угледали Африку док је подмукли Шпанац све више приближавао брод американском копну.

Најзад, 25. августа 1839. године брод је пристао уз источну обалу Лонг Ајленда. И Синкеу је постало одмах јасно да то није Африка али ситуација на броду је захтевала да изађе на обалу и снабде се храном и водом.

Наишао је на неколико Американаца са којима се некако споразумео нудећи им новац за храну. Док су преговори још трајали на пучини су се појавила једра ратног брода „Вашингтон“ који је патролирао обалом. Угледавши непознати брод који је, иако на јарболу није имао никакве заставе, очигледно припадао некој страној држави, капетан „Вашингтона“ је наредио да један одред наоружаних морнара оде чамцем до њега и извиди ствар.

Чим је Синке угледао да се неки чамац приближава његовом броду почео је силовито да весла ка „Амистаду“. Али било је доцкан.

Када су први Американци ступили на брод Монтез и Руиз су их поздравили као ослободиоце и затражили заштиту под америчком заставом.

И поред уверавања да овај део Америке није робовласнички Синке и његови другови су били убрзо оковани и одведени у тамницу у Новом Лондону у држави Конектикат.

Јавност је тада сазнала за случај са „Амистадом“ и одмах су се створила подељена мишљења — два табора, чије су распре потресле целу Америку па и два америчка председника.

Интересовање за побуњенике било је велико — амерички пословни дух и то је искористио — чувари затвора су наплаћивали улазнице онима који су желели да их виде.

Отпочео је правни конфликт — конвенција између Америке и Шпаније обезбеђивала је испоручивање свих криваца и бродова једне државе, ако буду ухваћени или заплењени од друге. Постојао је истовремено и уговор којим се Шпанија обавезала Великој Британији 1820. године да ће престати са увозом робова у своје колоније јер ће се сваки такав акт сматрати кривичним делом.

Амерички председник Ван Бјурен био је отворени присталица ропства и зато се залагао за враћање свих робова шпанским властима које су имале да им суде за побуну и отимање брода.

Суђење по шпанском захтеву за екстрадицију било је заказано за јануар 1820. Иако није знао језик Синке је толико упечатљиво приказао услове под којима су били смештени на броду да су и најсвирепија срца почела да се крaве. Одбрана је доказала да су сви робови похватани у Африци управо после ступања на снагу закона против ропства и суд је донео одлуку којом се шпански захтев одбија а сви Африканци пуштају на слободу.

Али председник Ван Бјурен је уложио вето и затражио да се цео случај изнесе пред Врховни суд. На сцену је ступио и бивши амерички председник Квинси Адамс који је успео да издејствује интересовање Конгреса за цео овај случај.

Скандал је био такав да су се умешале и стране силе, разуме се више због свог престижа него због судбине Африканаца. Велика Британија је уложила протест код владе САД и Шпаније.

Најзад да би се све заташкало, Врховни суд је 9. марта 1841. потврдио пресуду којом се пуштају на слободу сви затвореници. Годину дана касније они су били транспортовани у Сиера Леоне али ту им се губи сваки траг.

НЕДОСТОЈНО ЧОВЕКА

Контролисање радника за време посла у фабрикама може да изазове главобољу, хистерију и симптоме маније гоњења — изјавио је професор Масати, један од истакнутих италијанских психолога, на састанку индустријалаца, научника, психолога и представника радништва. Само се један фабрикант осмелио да каже како је овим системом контроле над радницима постигао успех и повећао производњу. Остали су контролу одбацили као увреду за достојанство човека. Представници радника жигосали су фабричке контролне телевизоре као „савремени мучилачки инструмент“.

Поклони под лупом психолога

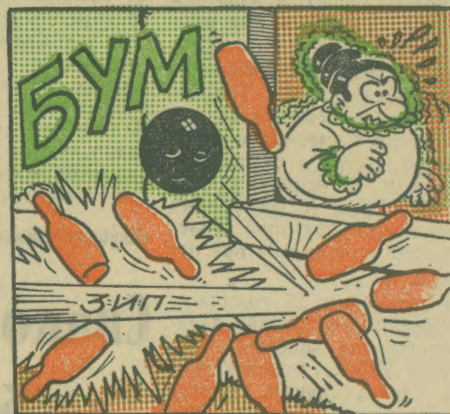
Америчким психолозима ништа не може да промакне. Они све и свакога стављају под своје увеличавајуће стакло па су недавно дали званичну класификацију поклона. По њима, извесни поклони се праве да би дародавац на тај начин показао своје преимућство над оним који га прима, други се дају из сажаљења, трећи ради чистог даривања. Али их има који се дају због осећања кривице која је раније нечим проузрокована, има поклона који претходе неком тражењу, поклона из дужности због ранијих или садашњих обавеза итд. У сваком случају, ова класификација је од користи зато што нам каже да поклон не представља јединствен појам, већ у сваком постоји жеља да се оствари неки циљ.

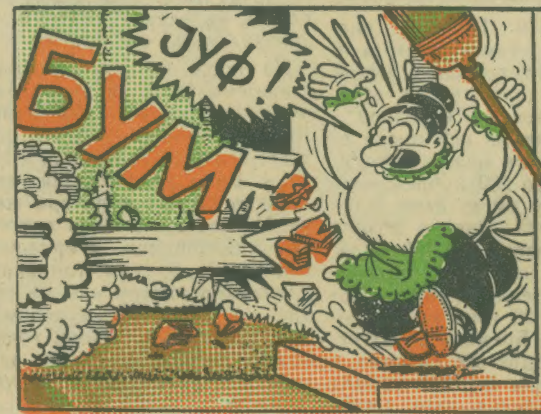

Да ли знате?

ГАНА

ПУТУЈУЋЕ ШКОЛЕ-ИНСТРУКТОРИ УЧЕ ЉУДЕ КАКО ДА САДЕ КАКАО И КАКО ДА СОРТИРАЈУ ЊЕГОВА ЗРНА: ПО ОБЛИКУ, ЧИСТОЋИ САДРЖИНИ, СТЕПЕНУ ЗРЕЛОСТИ И ФЕРМЕНТАЦИЈИ. — С ВЕЛИКОМ ПАЖЊОМ НЕГУЈУ СЕ МЛАДИЦЕ НА ПЛАНТАЖАМА КАКАОА У ГАНИ. — ДА БИ КАКАО У ЗРНУ ДОШАО ДО ТРГОВИНЕ ОН СЕ МОРА ПРЕТХОДНО С НАРОЧИТИМ ЗНАЊЕМ И БРИГОМ СПРЕМИТИ. ЖЕТВУ КАКАОА ЈЕ У ГАНИ РАНИЈЕ ПРЕУЗИМАЛА ЈЕДНА ЕНГЛЕСКА ТРГОВАЧКА КУЋА, САДА ТО РАДЕ НАЦИОНАЛНА ПРЕДУЗЕЋА И САМИ ЧЛАНОВИ ПРОДАЈУ И ИЗВОЗЕ СВОЈ ПРОИЗВОД

ЗЕМЉА КАКАОА

Све је управо тако као што се о Гани чује — кажу они који се из ње враћају. Вероватно на основу тога што у њој расте дрво какаоа, посетиоци Гане кажу да тамо живе људи који имају боју чоколаде.

„Гана — то је земља какаоа“ — кажу економисти који су посећивали ту земљу пре њеног ослобођења, пре 1957. године када је постала независна република. Дотле је она била златоносно место британских колонија у Африци. Али, то је прошлост.

Сада, кад она више нема колонијалног господара, поред какаоа, из којег ће сама и даље извлачити главни приход, развиће се у њој и други производи. У рукама оснивача ганске независности стоје многи планови. Река Волта постаје центар великих и далекосежних промена у индустрији те земље. Хидроцентрала на тој реци, северно од Теме, снагом од 750 мегавата омогућиће стварање индустрије алуминијума. Млада и пуна перспектива ова афричка земља стаће убрзо на чврсте ноге. А већ и сада, за овај кратак период, постигнут је неоспоран успех.

Какао ће остати и даље главна сировина чије су вредности управљачи Гане веома свесни. Јер, какао је ушао и у легенду Гане — он је очувао живот њеног човека.

У целом свету какао је роба која се тражи. Швајцарци, који се сматрају као мајстори производње чоколаде кажу: што више какаоа, сваке године ће бити и више врста чоколаде. А производња какаоа у Гани се пење из године у годину. У последње време је забележен рекорд — просечно 300 тона у једној години. Дакле, земља која у тој производњи нема озбиљног такмаца у свету, настојаће свим силама да свој продукт још повећа.

Преко 300.000 ганских сељака живи од ове биљке. Иначе, климатске прилике су главни услов за овакав успех. Због тога су настојања људи из Гане велика не само да се ова биљка очува него да се још на рационалнији начин гаји. Народу се држе предавања о томе како треба радити на унапређењу какаоа а преко изложби и плаката упознају се са практичним радом. Чак постоје и путујуће школе са инструкторима који детаљно објашњавају грађанима боље методе у обради ове биљке.

МИКЕЛАНЂЕЛОВЕ СЛИКЕ НА МАРКАМА

Италијанско министарство пошта издаје серију поштанских марака са репродукцијама слика Микеланђела из Сикстинске капеле.

ФИГУРЕ ИЗ БАЈКИ

Једна италијанска фабрика обуће пустила је у продају дечје собне папуче на којима су извезене фигуре из бајки. Приликом хода оне се смењују једна за другом.

МИЛИОН ДОЛАРА

Амерички милионар Лесли Рејнолд у свом тестаменту је завештао милион долара оном америчком председнику који успе да укине смртну казну на читавој територији Сједињених Држава.

СЛИКАРСТВО

Јаизо Фукши, познати јапански сликар, недавно је у Токију приредио изложбу својих слика. Оне су веома необичне — нису рађене ни у акварелу, ни тушу, ни темпери већ — ликером.

ЗНАК РАСПОЗНАВАЊА

Полиција у Калифорнији је расписала потерницу за неком скитницом која упада у станове када људи нису код куће. Знак за распознавање овог пљачкаша је електрични џак за спавање који стално вуче за собом.

ГЛАВОМ О КРЧАГ

Ако удариш главом о крчаг па зачујеш како звони шупље, не доноси брзо закључак да је крчаг празан. — Авганистанска пословица.

УКРАС АУСТРАЛИЈСКЕ ПУСТИЊЕ

По мишљењу многих, Аустралија није привлачна земља јер 80% њеног тла покрива пустиња. Ипак, они који су посетили Аустралију кажу да ни у сну не би веровали колико милијарди дивних разнобојних цветића има у њој.

Аустралија је заиста богата флором. Поред обичног цвећа тамо се могу наћи и најређе врсте орхидеја иако се због великих летњих суша добија утисак да тамо вегетације и нема. Међутим, чим падне киша пустиња добије други изглед. Милиони разнобојних цветова изникну врло брзо и покрију пустош шареним тепихом. Друга природна незгода за цвеће су више него топли сунчеви зраци који својом јаром униште прекрасне цветне пољане за трен.

Средња Аустралија нема толико цвећа. Али тај недостатак се надокнађује многобројним ботаничким баштама веома богатим растињем. Улице градова се украшавају цвећем читавог пролећа.

Краљица аустралијске флоре нарочито у Квинсленду, јесте орхидеја која тамо налази најпогодније влажно тле и најповољније топлотне услове за развој. Одгајивачи из овог краја шаљу орхидеје у све крајеве света, као свој нарочити дар. Тако нам ова земља даје прилике и да се дивимо не само њеној пустињи него и њеној флори.

ОПАСНОСТ И НА ДУБИНИ

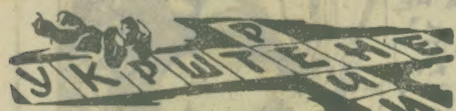
Жак Пикар, познати швајцарски подводни истраживач, указао је на опасност од потапања радиоактивних отпадака у дубине мора. Он је недавно изјавио да је приликом свог последњег роњења на 10 километара дубине открио једну рибу оштећену услед зрачења. По његовом мишљењу то указује на чињеницу да и на великим дубинама постоје струјања која потопљене отпатке избаце на површину.

КОД ПСИХИЈАТРА

Један Њујорчанин дође нервном лекару и почне да му се жали на живчане тегобе које има због данашњег америчког живота. Пошто је набројао шта му све смета, лекар га запита:

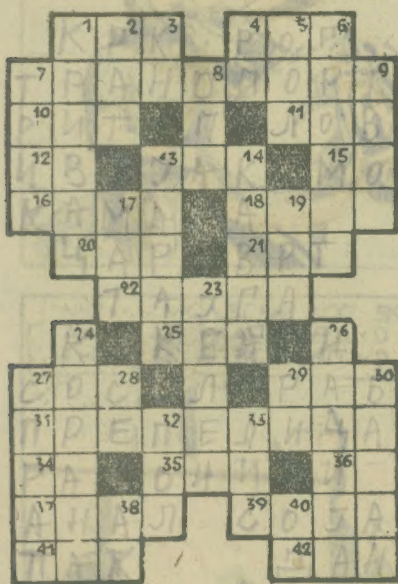
— Да ли је међу вашим прецима већ било нервно неуравнотежених људи?

— Не, — одговори пацијент — изузев једног. Онога, који је на „Мej флауеру“ дошао у Нови свет и ту заувек остао.

Водоравно: 1) острво на Јадрану; 4) део тела код неких животиња; 7) превоз; 10) мочвара; 11) хватање дивљачи; 12) име француског глумца Монтана; 13) снажан; 15) хемијски знак за молибден; 16) река у Русији; 18) немачка мера за површину; 20) император; 21) башта; 22) огромна сибирска прашума; 25) врста папагаја; 27) умокац; 29) лука на Црногорском приморју; 31) врста птице; 34) хемијски знак за радијум; 35) лична заменица; 36) два слова; 37) летопис; 39) индустријска биљка; 41) билијарски штап; 42) део седмице.

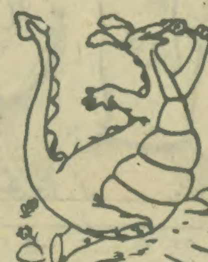
Усправно: 1) извршилац кривичног дела; 2) сукоб народа; 3) два слова; 4) иницијали нашег књижевника („Дан шести“); 5) бог ветрова у грчкој митологији; 6) трговина; 7) вешта обмана; 8) бања у Белгији; 9) животиња из породице куна; 13) канал; 14) свађа; 17) шаховски израз; 19) превлака на Малаки; 23) шумска животиња; 24) наша река; 26) народ; 27) кат; 28) повратна заменица; 29) хемијски знак за бизмут; 30) планина у Србији; 32) крајња тачка земљине осе; 33) врста јелена; 38) врста першуна; 40) предлог.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) гард; 5) болеро; 7) фагот; 8) В (лез) П (аскал); 10) обед; 11) Нер; 12) чун; 13) фарс; 14) ар; 15) шамот; 16) Амијен; 18) Иран; 19) клинац; 21) аванс; 22) еп; 24) Нана; 25) иза; 26) Исо; 27) олук; 28) са; 29) спорт; 30) Цетина; 32) јота.

Усправно: 1) Гоген; 2) алод; 3) Рет; 4) др; 5) бабура; 6) „Оберон“; 7) Фоча; 9) прст; 11) намена; 13) фајанс; 15) ширина; 17) Милано; 19) квасац; 20) цезура; 21) анис; 23) пакт; 25) Илона; 27) опит; 29) сто; 31) еј.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Гађање голубова

Забодите у земљу један чврст штап или једну велику грану са пречником од 6 до 8 см. Висина штапа треба да буде отприлике 1,5 метар. На његовом врху причврстите хоризонтално, помоћу једног шрафа, точак од бицикла и изукрштајте 3 штапа од по 1,5 метра а широка по 1 см.

На врх сваког штапа причврстите птице од картона тако да падну кад их погодите вашом стрелом од каучука.

Тежина точка и његово окретање омогућиће вам да погодите голубове један за другим.

ЦРНИ И БЕЛИ МОЗАИК

Ево једног лепог црно-белог мозаика. Можете ли брзо да кажете који је део површине већи — бео или црн?

ПОМОЗИТЕ ЗМАЈУ

Змај се безбрижно шета али одједном ловци га узимају на нишан. Наравно они не знају колико је он збуњен а ви ћете му помоћи да кроз овај опасан лавиринт дође до своје пећине.

СВЕТЛОСНИ ПРАКСИНОСКОП

Немојте се уплашити због овог необичног имена које означава само неку врсту упрошћеног биоскопа. Исеците или нацртајте главе ваших омиљених личности из стрипова: Микија, Паје и других. Нанижите их на конац и прикачите негде у близини сијалице па ће се све оне окретати, докле год сијалица буде горела.

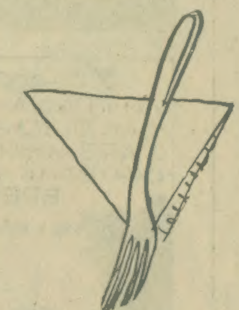
... наша реч „шпиља“ у значењу „пећина“ узета је од старих Грка: на грчком она гласи „спелајон“.

... прва катедра за изучавање словенског језика и књижевности у Западној Европи основана је у Паризу, на Сорбони, 1840. године. Први професор на њој био је пољски песник Адам Мицкијевич.

... прву инјекцију у вену није дао неки лекар већ енглески инжењер и астроном Кристифор Рен (1632—1723). Он је 1655. године убризгао једном псу у вену опијум да би проучио његово дејство.

... означавање часова од 13 до 24 заведено је тек 1912. године. Пре тога часови у једном дану и ноћи дељени су на два пута по дванаест.

... судећи према нашим старим записима виљушка се у нашем народу почела употребљавати пре него у Западној Европи.

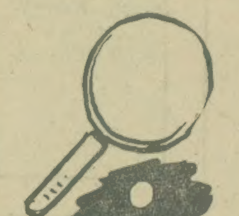

... зоолози нису досад у природи чули папагаје да имитирају гласове других птица или животиња.

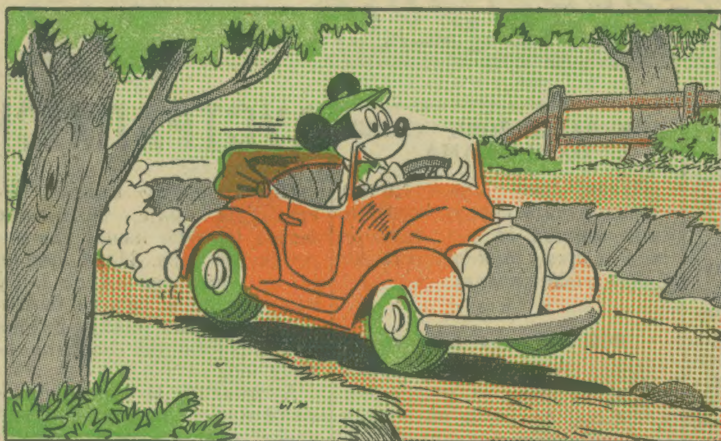
... данашња Јужна Морава некад се звала, како стоји у старим летописима, Крива Морава.

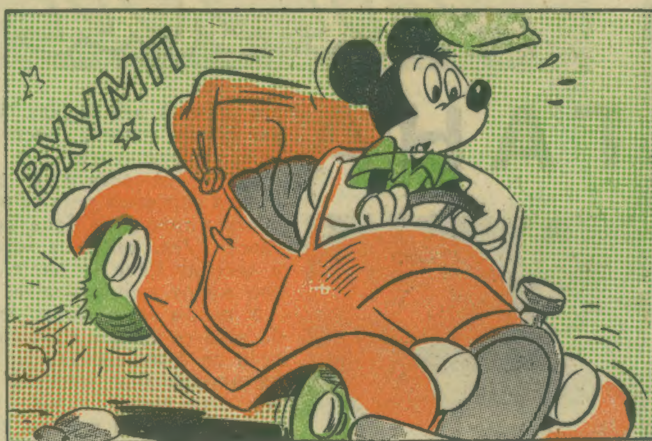
... у Индији се данас употребљава 365 разних језика и дијалеката.

... игра пинг-понг пронађена је у Енглеској 1900. године.

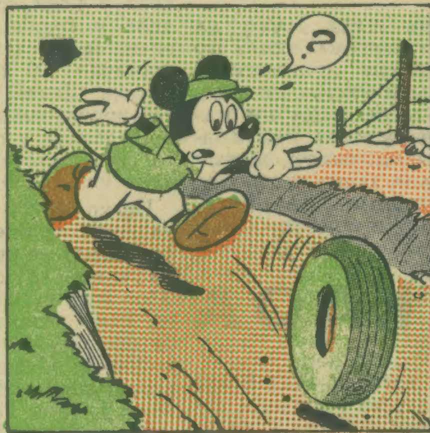

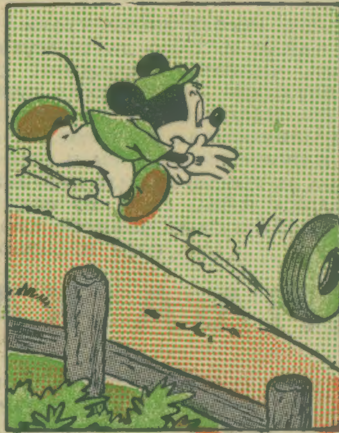

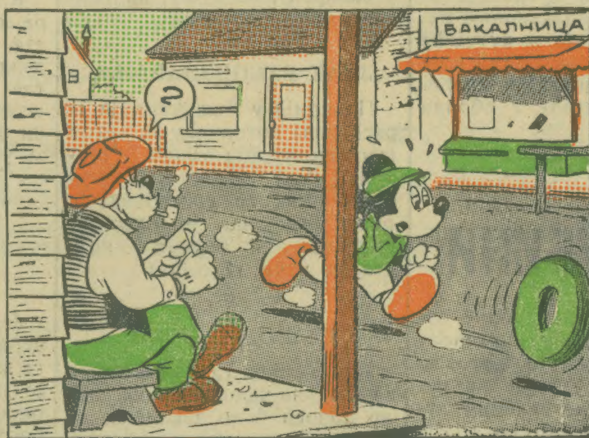

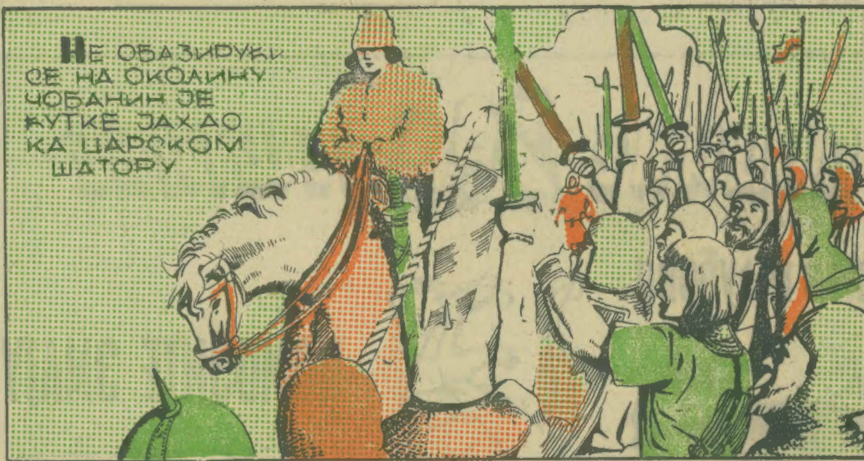

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101 707/1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 900. полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200. полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.